

TOIMENPIDEALOITTEET

PERHEVAPAAJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

Suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää on kehitettävä vastaamaan paremmin yhteiskunnan muutoksen luomiin tarpeisiin. Osana tätä uudistusta myös perhevapaita on kehitettävä. On tärkeää, että perhepolitiikkaa tehdään luoden rakenteita jotka lisäävät tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta perhe- ja lapsiystävällisellä tavalla. Uudistustyö tulee aloittaa nyt. Nykyisen järjestelmän jäykkyys ja sen aiheuttamat rakenteelliset ongelmat ovat olleet tiedossa jo pitkään.

Perhevapaaajärjestelmän uudistuksen tavoitteena tulee olla hoitovastuun tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken niin, että naisten asema työelämässä paranee ja miesten rooli kotona vahvistuu. Perhevapaaajärjestelmää on kehitettävä nykyistä joustavammaksi niin, että perheiden valinnanvapaus lisääntyy. Sen on tunnistettava perheiden monimuotoisuus ja sovellettava moninasiin elämäntilanteisiin. Nykyistä paremmin tulee huomioida mm. eroperheiden ja sateenkaariperheiden tarpeet.

Perhevapaaajärjestelmää on kehitettävä kohti joustavaa 6+6+6-mallia, jossa molemmille vanhemmille varattaisiin oma henkilökohtainen jaksonsa vanhempainvapaata ja kolmasosan vapaasta vanhemmat jakaisivat sopimallaan tavalla.

Isyysvapaan käyttö on noussut viimeisen kymmenen vuoden aikana 34%. Isät ovat myös aikaisempaa enemmän yksin lasten kanssa kotona eli pitäen isyysvapajaksoaan äidin pitämien perhevapaiden jälkeen. Tätä kehitystä on tuettava kasvattamalla isälle kiintiöidyn vapaan osuutta.

Vaikka miesten perhevapaiden käyttö on ollut kasvussa, miesten käyttämä osuus perhevapaapäivistä on edelleen vaatimaton Ruotsiin verrattuna. Se jää Suomessa alle kymmenen prosentin, kun Ruotsissa isien osuus on 25%.

Isien kiintiöiden kasvattamisesta on kiistatonta hyötyä: isäkiintiö lisää selvästi miesten perhevapaiden käyttöä ja lisää tasa-arvoa, sillä se jakaa perhevapaat tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Se edistää äitien mahdollisuuksia osallistua työelämään, vähentää naisten syrjintää työmarkkinoilla sekä kaventaa naisten ja miesten välisiä tuloeroja. Isän perhevapaan käyttö lisää kokonaisuudessaan perheen hyvinvointia ja vähentää myös eron riskiä.

Tasa-arvon lisäksi perhevapaaajärjestelmä kaipaa lisää joustavuutta. Joustavuus on yksi Ruotsin perhevapaamallin vahvuuksista. Perheille tulee antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet valita vapaammin millaisissa erissä he haluavat perhe-etuuksia nostaa ja millaisina jaksoina vapaansa pitää. Perheiden valinnanvapautta tulee lisätä mahdollisuudella käyttää vapaita osa-aikaisesti ja nostaa etuuksia pienemmissä erissä niin, että se pidentäisi vapaan kestoa.

Perheenperustamisikäisten naisten ja miesten työllisyysasteiden ero on merkittävä: 20–44-vuotiaiden miesten työllisyysaste on 76,5 prosenttia ja vastaavan ikäluokan naisten 70,7 prosenttia. Tässä vertailussa Suomi erottuu selkeästi Ruotsista. Lasten hoitaminen kotona pitkään kotihoidon tuella voi olla köyhyys- tai työllisyysloukku. Kaikkein suurin köyhyysriskiä lisäävä tekijä se on äideille, joilla ei ole työpaikkaa, johon palata.

Nykyisen järjestelmän jäykkyys ohjaa liiaksi olemaan joko töissä tai kokonaan töistä pois. Esimerkiksi osa-aikatyön tai lyhyiden työpätkien tekemistä tulisi helpottaa. Parempi mahdollisuus osa-aikatyöhön vähentäisi myös yksinhuoltajaperheiden köyhyyttä. Nykyisin osapäivätyö on pienen lapsen vanhemmalle vain harvoin taloudellisesti kannattavaa, kaikista vähiten yksinhuoltajille.

Järjestelmää uudistettaessa on kiinnitettävä laajasti huomiota niiden rakenteiden purkamiseen, jotka nykyisellään heikentävät perheenperustamisikäisten naisten työllisyyttä. Kotihoidon tukea tulee kehittää nivomalla se kiinteämmin osaksi yhtenäisempää ja joustavampaa perhevapaajärjestelmää, kuten SAK:n ansiokkaassa ns. Perhepalikkamallissa. Perhevapaiden ohella on jaettava niistä aiheutuneet kustannukset nykyistä tasaisemmin kaikkien työnantajien ja työntekijöiden kesken. Lisäksi on kohennettava naisten työmarkkina-asemaa ja palkkatasa-arvoa myös muuten kuin perhevapaita kehittämällä.

Osa perhepolitiikkaa on kaikille lapsille tarjottava laadukas varhaiskasvatus, jolle on taattava riittävät resurssit. Kansainvälisissä tutkimuksissa se on todettu tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamiseen. Varhaiskasvatus tukee elinikäistä oppimista ja koulussa tarvittavia valmiuksia, sekä ehkäisee syrjäytymistä ja ylisukupolvista huono-osaisuutta.

Vihreät että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhevapaajärjestelmän uudistamiseksi niin että uudistus lisää tasa-arvoa, perhevapaajärjestelmän joustavuutta ja työllisyyttä.

ENSIMMÄISEN TYÖNTEKIJÄN PALKAN SIVUKULUJEN MÄÄRÄAIKAINEN HUOJENTAMINEN

Suomen työllisyysaste on verrokkimaihin verrattuna matala. Kansainvälisessä vertailussa käy myös ilmi, että meidän pienyrityksemme työllistävät vähemmän kuin vastaavankokoiset yritykset useissa Euroopan maissa.

Useat pienet ja suuremmatkin yritykset ovat alkuun olleet yhden hengen yrityksiä. Kasvun alkuvaiheen iso kynnys on ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaaminen. Työllisyystilanteen parantamiseksi on tarpeen madaltaa tätä kynnystä.

Suomessa on yli 160 000 yhden hengen yritystä, joten työllistämispotentiaali on merkittävä.

Ehdotamme, että yrityksen ensimmäisen työntekijän osalta työnantaja vapautetaan sivukulujen maksamisesta yhden vuoden määräajaksi. Tämä merkitsisi noin 18% alennusta työnantajan

palkkauskuluihin verrattuna normaalitilanteeseen ja olisi siksi tuntuva huojennus yrityksen kuluihin. Määräaikaisena tukena tämä ei aiheuttaisi merkittävää markkinahäiriötä tai kilpailuasetelman vinoutumaa.

Muutos aiheuttaisi lievää tasapaino-ongelmaa eläke- ja sosiaaliturvarahastoille. Toisaalta työllisyystilanteen paraneminen kohentaisi julkisen talouden kokonaistilannetta merkittävästi.

Jos tämä palkkaamiskynnyksen alentaminen ei tepsii eli työpaikkoja ei synny, ei aiheudu myöskään rahoitusaseman heikentymistä eläke- ja sosiaaliturvarahastoille. Ehdotamme että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yhden hengen yrityksen ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkauskynnyksen alentamiseksi huojentamalla määräaikaisesti työntekijän palkan sivukuluja.

KUNTIEN OMISTAMAT ÖLJYLÄMMITTEISET KIINTEISTÖT MAALÄMMÖLLE

Ehdotamme, että hallitus ryhtyy toimiin öljylämmityksen vähentämiseksi kuntien omistamissa kiinteistöissä. Ehdotamme kolmivuotista kampanjaa, jolla kannustetaan kuntia vaihtamaan öljylämmitteiset kiinteistönsä käyttämään uusiutuvaa energiaa kuten maalämpöä. Muutos on tärkeä Suomen pyrkiessä omalta osaltaan kohti ilmastotavoitteita. Sen työllisyyttä luova vaikutus on myös merkittävä.

Suomessa on edelleen yhteensä noin 10 000 öljylämmitteistä kuntien omistamaa rakennusta, kuten kouluja, terveyskeskuksia ja vanhainkoteja. Tavoitteena on muuttaa kolmen vuoden kampanjan aikana noin 6000 näistä rakennuksista käyttämään uusiutuvaa energiaa. Muutos tuottaisi arviolta 3000 henkilötyövuotta ja säästäisi yhteensä 60 miljoonaa litraa kevyttä polttoöljyä vuodessa.

Monilla kunnilla on tällä hetkellä korkea kynnys investoida kiinteistöihinsä muun muassa sote- ja maakuntauudistuksen synnyttämän epävarmuuden vuoksi. Näin ollen lämmitystavan vaihtamisiakaan ei juuri panna toimeen, vaikka investointien takaisinmaksuaika on varsin lyhyt.

Yksi mahdollisuus saada investoinnit kunnissa vauhtiin on hyödyntää ESCO-palvelua (Energy Service Company). ESCO on palveluliiketoimintaa, jossa ulkopuolinen energia-asiantuntija toteuttaa asiakkaalle investointeja ja toimenpiteitä energian säästämiseksi. ESCO-konseptin mukaan toimittaessa palveluntarjoaja ottaa vastuulleen koko prosessin lähtien kartoituksesta ja suunnittelusta ja päätyen aina lämmitysmuodon vaihtamiseen ja siitä saatavan säästön takaamiseen saakka. Tilaaja maksaa palveluntarjoajan kulut ja palkkion lämmityksessä syntyneistä säästöistä. Takaisinmaksuaika kiinteistöjen maalämpöinvestoinneissa on keskimäärin 4-6 vuotta.

Vihreät esittää, että työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää kolmivuotisen kampanjan kuntien omistamien öljylämmitteisten kiinteistöjen lämmitystavan muuttamiseksi maalämmölle. Informaation ja koulutuksen lisäämisen ohella tulee selvittää, miten esimerkiksi ESCO-palvelukonseptin mukaiset rahoitusmallit saadaan laajalti käyttöön kunnissa.

Ehdotamme että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kannustaakseen kuntia vaihtamaan vanhat lämmitysöljykattilat uusiutuvaa energiaa käyttävään maalämpöön.

KUNTIEN ÖLJYLÄMMITETYT KIINTEISTÖT MAALÄMMÖLLE

Ehdotamme, että hallitus ryhtyy toimiin öljylämmityksen vähentämiseksi kuntien omistamissa kiinteistöissä. Ehdotamme kolmivuotista kampanjaa, jolla kannustetaan kuntia vaihtamaan öljylämmitteiset kiinteistönsä käyttämään uusiutuvaa energiaa kuten maalämpöä. Muutos on tärkeä Suomen pyrkiessä omalta osaltaan kohti ilmastotavoitteita. Sen työllisyyttä luova vaikutus on myös merkittävä.

Suomessa on edelleen yhteensä noin 10 000 öljylämmitteistä kuntien omistamaa rakennusta, kuten kouluja, terveyskeskuksia ja vanhainkoteja. Tavoitteena on muuttaa kolmen vuoden kampanjan aikana noin 6000 näistä rakennuksista käyttämään uusiutuvaa energiaa. Muutos tuottaisi arviolta 3000 henkilötyövuotta ja säästäisi yhteensä 60 miljoonaa litraa kevyttä polttoöljyä vuodessa.

Monilla kunnilla on tällä hetkellä korkea kynnys investoida kiinteistöihinsä muun muassa sote- ja maakuntauudistuksen synnyttämän epävarmuuden vuoksi. Näin ollen lämmitystavan vaihtamisiakaan ei juuri panna toimeen, vaikka investointien takaisinmaksuaika on varsin lyhyt.

Yksi mahdollisuus saada investoinnit kunnissa vauhtiin on hyödyntää ESCO-palvelua (Energy Service Company). ESCO on palveluliiketoimintaa, jossa ulkopuolinen energia-asiantuntija toteuttaa asiakkaalle investointeja ja toimenpiteitä energian säästämiseksi. ESCO-konseptin mukaan toimittaessa palveluntarjoaja ottaa vastuulleen koko prosessin lähtien kartoituksesta ja suunnittelusta ja päätyen aina lämmitysmuodon vaihtamiseen ja siitä saatavan säästön takaamiseen saakka. Tilaaja maksaa palveluntarjoajan kulut ja palkkion lämmityksessä syntyneistä säästöistä. Takaisinmaksuaika kiinteistöjen maalämpöinvestoinneissa on keskimäärin 4-6 vuotta.

Vihreät esittää, että työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää kolmivuotisen kampanjan kuntien omistamien öljylämmitteisten kiinteistöjen lämmitystavan muuttamiseksi maalämmölle. Informaation ja koulutuksen lisäämisen ohella tulee selvittää, miten esimerkiksi ESCO-palvelukonseptin mukaiset rahoitusmallit saadaan laajalti käyttöön kunnissa.

VEROT JA TULOARVIOT

KUNNALLISVERON PERUSVÄHENNYKSEN JA TYÖTULOVÄHENNYKSEN KOROTUS

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt hyväksyivät kilpailukyky sopimuksen ja neuvotteluiden tukemiseksi hallitus ilmoitti keventävänsä tuloverotusta. Hallitus keventää tuloverotusta kaikissa tuloluokissa yhteensä 515 miljoonalla eurolla.

Hallituksen veronkevennykset eivät korjaa tulonjakoa eivätkä kompensoi kilpailukyky sopimuksen vaikutuksia reilulla tavalla. Suuri osa veronkevennyksestä kohdistuu suuri- ja keskituloisille, kun taas esimerkiksi eläkeläisten ja etuuksien saajien tosiasillinen ostovoima jopa laskee.

Kilpailukyky sopimus edellyttäisi rinnalleen veronkevennyksiä, jotka kohdentuisivat voimakkaammin pieni- ja keskituloisille.

Koko kevennyksestä vain 18 miljoonaa kohdistetaan kunnallisveron perusvähennyksen korottamiseen. Perusvähennyksen enimmäismäärä nousee 3 020 eurosta vain 3 060 euroon.

Reilumpi talouspolitiikka edellyttäisi kunnallisveron perusvähennykseen huomattavasti isompaa korotusta. Koska perusvähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen, se kohdistuu palkkatulojen lisäksi etuuksiin ja eläkkeisiin. Vähennyksen korottaminen olisi siten hyvä keino vähentää köyhyyttä ja kaventaa tuloeroja. Työtulovähennyksen maksimimäärän korottaminen keventää verotusta erityisesti pieni- ja keskituloisilla.

Momentille 28.90.30 - 260 000 000 (kunnallisveron perusvähennyksen korotus)

Momentille 11.01.01 – 80 000 000 (työtulovähennyksen korotus)

LISTAAMATTOMIEN YHTIÖIDEN OSINKOVEROJEN KIRISTYS

Tällä hetkellä listaamattomien yhtiöiden osinkoja verotetaan tiettyyn rajaan saakka verrattain kevyesti. Kevyempi verotus ulottuu aina 150 000 euroon saakka mikäli tuottoasteraja (8 %) sen mahdollistaa.

Nykyinen osinkoverotus ohjaa resursseja pois yrityksen varsinaisen liiketoiminnan kannalta tärkeistä aineellisista ja aineettomista reaali-investoinneista kohti arvopapereita ja kulumatonta sijoitusvarallisuutta. Osinkojen kevyt verotus vaikuttaa osaltaan myös tuloerojen kasvuun.

Esitämme, että euromääräistä rajaa laskettaisiin 60 000 euroon ja tuottoasterajaa 4 prosenttiin, mikä vastaisi paremmin ns. normaalituoton rajaa. Listaamattomien yhtiöiden maksamien osinkojen kireämpi verotus tekisi myös tulojen muuttamisesta ansiotuloista osinkotuloiksi vähemmän kannattavaa.

Momentille 11.01.01 + 260 000 000

YRITTÄJÄVÄHENNYKSEN RAJAUS

Hallituksen esittämä 5% yrittäjävähenitys on tarkoitettu tukemaan yrittäjyyttä sekä ulottamaan yhteisöveron taannoisesta alentamisesta koituneita hyötyjä vastaavalla tavalla myös henkilöyritysten puolelle. Huomattava osa pien- ja mikroyrityksistä on henkilöyrityksiä, jotka ovat työllisyyden parantamisen kannalta avainasemassa.

Tasaisen, kaavamaisen yrittäjävähenityksen huono puoli on se, että hyöty kasautuu suurille ja hyvin menestyville henkilöyrityksille kuten esimerkiksi apteekkeille, lakiasiantuntijoille ja vastaaville.

Vihreät esittävätkin, että tulonjakovaikutusten tasaamiseksi yrittäjävähenitykselle asetetaan katto 50 000 euron kohdalle. Kaikki henkilöyritykset siis saisivat vähenityksen tuohon rajaan saakka, mutta yli 50 000 euron tuloksen osalta 5% yrittäjävähenitystä ei enää myönnettäisi. Tämä leikkaisi yrittäjävähenityksen hyötyjä kaikkein parhaiten menestyviltä yrityksiltä, mutta kannustevaikutus säilyisi muissa yrityksissä hallituksen esittämän suuruisena. Eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan tämä malli lisäisi verotuloja noin 23 miljoonalla eurolla.

Momentille 11.01.01 + 23 000 000

PERINTÖ- JA LAHJAVERON SÄILYTTÄMINEN NYKYISELLÄN

Hallitus esittää, että perintö- ja lahjaveron asteikkoja muutetaan ja näillä muutoksilla on vuonna 2017 25 milj. euroa supistava vaikutus verotuloihin. Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuu 15 erilaista verotukea, joista merkittävimmän, yritysten sukupolvenvaihdoshuojennuksen määräksi arvioidaan n. 141 milj. euroa vuonna 2017. Sukupolvenvaihdoksia tuetaan siis jo nyt merkittävillä veroeduilla ja näitä etuja voi pitää riittävinä.

Momentille 11.01.04 + 25 000 000

ASUNTOLAINAN KORKOVÄHENNYKSEN PIENENNYS

Hallitus lisää valtion verotuottoja pienentämällä asuntolainojen korkovähennysoikeutta. Talousarvion mukaan vuonna 2017 oman vakituisen asunnon hankkimiseen otetun asuntolainan koroista 45 prosenttia olisi vähennyskelpoista.

Nykyisellään asuntolainan korkovähennys vääristää markkinoita kannustamalla velanottoon. Lisäksi korkovähennyksestä luopuminen tukisi verotuksen selkiyttämisen tavoitetta.

Hallitus on maltillisesti vähentämässä korkovähennystä itse, mutta nykyisenä matalan koron aikana on mahdollista toimia nopeammin niin, että koron vähentämisen oikeus supistuisi vuonna 2017 30 prosenttiin.

Momentille 11.01.01 + 24 000 000

KILOMETRIKORVAUSTEN YLIKOMPENSAATION PURKU

Työnantaja voi maksaa työntekijälle korvausta kun työntekijä tekee työmatkan omalla autolla. Verottomana maksettavan korvauksen suuruus määritetään vuosittain Verohallinnossa. Tänä vuonna korvauksen perussumma on 0,43 euroa/km.

Omalla autolla tehtävistä työmatkoista tulee maksaa työntekijälle korvausta, mutta nykyiseen korvaustasoon liittyy kuitenkin selvää ylikompensaatiota. Toisin sanoen korvaukset ylittävät oman auton käytöstä syntyvät todelliset kustannukset.

Ylikompensaatiota syntyy monesta syystä. Ensimmäkin korvausten laskennassa ei oteta lainkaan huomioon yksityisajojen osuutta, joita on kuitenkin valtaosa ajokilometreistä. Toisekseen autonhankintaa korvataan senkin jälkeen kun kiinteät kustannukset on keskimäärin korvattu. Kolmanneksen voidaan perustellusti sanoa, että kiinteät kustannukset on arvioitu verrattain korkeiksi kun lähtökohtana on uutena myytyjen autojen keskihinta, joka on liki 30 000 euroa.

Verovapaita kilometrikorvauksia on maksettu vuosittain hieman yli miljardi euroa. Suoraa ylikompensaatiota on tarkistusten jälkeenkin jäljellä noin 120 miljoonaa euroa, eikä tässä luvussa ole mukana kaikkia ylikompensaation kaikkia elementtejä kuten verrattain korkeaa hankintahintaa.

Esitämme korvaustason- ja mallin tarkistamista siten, korvaus kattaa kaikki auton käytöstä aiheutuvat juoksevat kustannukset, mutta auton hankinnasta korvataan vain osa.

Momentille 11.01.01 + 140 000 000

TYÖMATKAVÄHENNYKSEN ALENTAMINEN

Työntekijä voi verotuksessa vähentää työstä aiheutuvia matkakustannuksia. Asunnon ja työpaikan välisissä matkoissa omavastuu on 750 euroa vuodessa ja enimmäismäärä 7 000 euroa vuodessa.

Matkakuluvähennys pienentää veroastetta ja sitä kautta verotettavaa tuloa. YM:n haitallisia tukia koskevan raportin mukaan nettovaikutus valtion ja kuntien tuloihin vuonna 2013 oli noin 630 miljoonaa euroa.

Työmatkavähennystä maksetaan halvimman mahdollisen kulkutavan mukaan, mutta käytännössä kyseessä on selvä tuki henkilöliikenteelle. Yksityisautoilijoille maksetaan noin 80 prosenttia vähennyksistä. Toisin kuin yleensä kuvitellaan, vähennykset painottuvat yksityisautoiluun suurten kasvukeskusten kehyskunnissa.

Nykyinen vähennysjärjestelmä lisää liikennettä, koska se sisältää epäsuoran kannustimen muuttaa kauemmas työpaikkaa. Maanäytön hajautumisen taustalla on useita vaikuttimia, mutta tämä on niistä yksi. Siksi vähennystä voi pitää ympäristölle haitallisena tukena, vaikka sillä onkin perusteensa.

Pidemmällä aikavälillä tavoitteena tulisi olla siirtymä vähemmän byrokraattiseen ja paremmin ilmastopolitiikkaa tukevaan kilometripohjaiseen järjestelmään. Siinä vähennyksen perusteena olisi etäisyys työpaikasta. Vähennyksen suuruuteen voisi vaikuttaa myös se, onko alueella tarjolla julkista liikennettä vai ei. Toisin sanoen vähennys olisi suurempi maaseudulla kuin kaupungeissa. Vähennykset koskettavat noin 800 000 henkilöä, joten niillä on suuri vaikutus monien ihmisten talouteen. Siksi tarkistuksissa on oltava maltillinen. Esitämme, että tässä vaiheessa vähennyksen tasoa leikattaisiin niin, että omavastuuta korotetaan 750 eurosta 900 euroon ja enimmäismäärä lasketaan 6 000 euroon.

Momentille 11.01.01 + 58 000 000

DIESELIN VEROTUEN PIENENNYS JA VASTAAVA KÄYTTÖVOIMAVERON ALENNUS

Dieselpolttoaineen verotus on keveämpää kuin moottoribensiinin verotus. Tämä sisältää verotukea kaikkiaan noin 691 miljoonaa euroa.

Dieseliä käytetään raskaan tavaraliikenteen ja joukkoliikenteen lisäksi myös henkilöautoliikenteessä. Raskaassa tavaraliikenteessä dieselin verotuen pienennys aiheuttaa kuljetuskustannusten lievää nousua. Samalla tämä kuitenkin kannustaa myös etsimään raskaalle tavaraliikenteelle vaihtoehtoisia polttoaineita kuten nesteytettyä maa- tai biokaasua. Tähän liittyvä teknologia ei ole vielä laajamittaisesti käyttöön otettavissa, mutta verotuen pienennys nopeuttaisi vaihtoehtoisten polttoaineteknologioiden kehitystä. Toisaalta dieselin verotuen pienennys parantaa rautatiekuljetusten kilpailukykyä kumipyöräliikennettä vastaan.

Joukkoliikenteessä - etenkin kaupunkialueilla - vaihtoehtoja on jo olemassa. Kaasubusseja löytyy markkinoilta ja sähköbussit tekevät voimakkaasti tuloaan. Dieselin verotuen pienennys parantaa kannusteita ja nopeuttaa vaihtoehtoisilla, ympäristöystävällisillä tavoilla liikkuvien bussien käyttöönottoa.

Momentille 11.08.07 +220 000 000 (verotuen leikkaus)

Dieselin verotuen pienennys nostaa dieselpolttoaineen hintaa ja tämä korotus tulee kompensoida dieselhenkilöautoja käyttäville alentamalla ajoneuvoveroon sisältyvää käyttövoimaveroa. Dieselin verotuen pienennyksestä aiheutuva vähennystarve ajoneuvoveron kertymään on noin 110 miljoonaa euroa.

Momentille 11.10.07 – 120 000 000 (käyttövoimaveron alennus)

TYÖKONEISSA KÄYTETYN KEVYEN POLTTOÖLJYN VEROTUEN PIENENNYS

Yksinomaan energiaverotuloihin kohdistuu 11 verotukea, joiden kokonaismäärä ylittää kaksi miljardia euroa.

Energiaveromomentille kohdistuvista verotuista toiseksi merkittävin on työkoneissa käytetyn polttoaineen normia alempi verotus. Verotuki syntyy siitä, että tietyille työkoneille on annettu oikeus käyttää dieseliä kevyemmin verotettua kevyttä polttoöljyä. Kevyttä polttoöljyä käytetään mm. dieselmoottorilla varustetuissa liikkuvissa työkoneissa ja maa- ja metsätalouskoneissa.

Vuonna 2017 tämän verotuen suuruudeksi arvioidaan 451 miljoonaa euroa. Esitämme, että verotuesta leikataan vajaa neljännes. Teknisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että siirretään verotuetun kevyen polttoöljyn käyttäjät dieselin käytön piiriin, mutta palautetaan heille osa veroista verotuksen yhteydessä. Vastaava palautusjärjestelmä on luotu esimerkiksi maataloille.

Momentille 11.08.07 + 451 000 000 (verotuen leikkaus)

Momentille 28.91.41 - 341 000 000 (verotuen palautus)

TURPEEN VEROTUEN PIENENNYS JA METSÄHAKKEEN TUOTANTOTUEN ALENTAMINEN

Turpeen verotukea on kasvatettu alentamalla turpeen verotusta tasolta 4,9 €/MWh ensin tasolle 3,40 €/MWh vuonna 2015 ja edelleen tasolle 1,9 €/MWh 2016, mikä kannustaa entistä enemmän runsaasti hiilidioksidipäästöjä aiheuttavan turpeen käyttämiseen polttoaineena erityisesti yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa.

Samassa yhteydessä on korotettu metsähakkeen energiakäytön tukea, jotta turpeen ja hakkeen välinen hintasuhde ei muuttuisi. Näiden toimien yhteisvaikutus valtion talouteen on ollut noin 20 miljoonaa euroa heikentävä.

Arvioiden mukaan turpeen saama verotuki verrokkipolttoaineisiin nähden on tällä hetkellä suuruusluokkaa 140 miljoonaa euroa vuodessa. Kertaheitolla tätä ympäristölle haitallista verotukea ei kuitenkaan voi kokonaisuudessaan poistaa, sillä se puolestaan kannustaisi kivihiilen ja muiden fossiilisten tuontipolttoaineiden käyttöön polttoturpeen ja myös metsähakkeen asemesta.

Vihreät ehdottaa turpeen verotuen pienentämistä palauttamalla veron tasolle 3,4 €/MWh.

Momentille 11.08.07 + 12 000 000 (turpeen verotuen pienennys)

Metsähakkeen tuotantotuki on sidottu turpeen verotason, jotta näiden keskenään kilpailevien polttoaineiden väliset hintasuhteet ja kilpailuasema eivät muuttuisi.

Ehdotamme turpeen verotuen pienentämistä, joten vastaavasti on metsähakkeen tukea alennettava. Kokonaisuus tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Turpeen verotuen pienennys lisäisi valtion verotuloja noin 12 miljoonaa euroa ja tähän liittyvä metsähakkeen tuen alennus pienentäisi valtion menoja noin 8 miljoonaa euroa. Näiden toimien yhteisvaikutuksena valtiontalous siis kohenee noin 20 miljoonalla eurolla.

Momentille 32.60.44 +8 000 000 (metsähakkeen tuen vähenemä)

MAKEISVERON SÄILYTTÄMINEN 2017 JA SOKERIVERON VALMISTELU

Hallitus luopuu makeisten ja jäätelön valmisteverosta, koska epäilee veron olevan vastoin EU:n säännöksiä. Euroopan komissio on ilmoittanut epävirallisesti, että nykymuotoiseen veroon voi sisältyä valtiontukea, koska se ei kohtelee samankaltaisia tuotteita neutraalisti.

Verolla on ollut hyvät perusteet eikä siitä pitäisi luopua ilman korvaavaa veroa. Nykyinen makeisten ja jäätelön valmistevero tulisi pitää voimassa vielä vuoden 2017. Ensi vuoden aikana pitäisi valmistella uuden sokerin määrään perustuvan veron käyttöönotto.

Siirtymä makeisverosta laajempaan sokeriveroon tulee mahdolliseksi tämän vuoden lopulla kun EU-direktiivi pakkausmerkinnöistä ja elintarviketietojen antamisesta kuluttajille tulee voimaan ja tekee sokerin määrän ilmoittamisen pakolliseksi.

Makeisveron muuttaminen sokeriveroksi mahdollistaa terveysperusteisen veron, joka auttaa torjumaan kansantautejamme. Valmistelussa on huomioitava se, että sokeria on luonnostaan myös joissakin terveyden kannalta suositelluissa ruoka-aineissa kuten marjoissa ja hedelmissä.

Terveysperustaisen sokeriveron käyttöönoton puolesta ovat liputtaneet myös Evira ja THL, jotka katsovat, että verotuksen tulisi osaltaan tukea kansanterveyttä.

Momentille 11.08.05 +102 000 000

LISÄTULOJA HARMAAN TALOUDEN TORJUNNASTA

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveystaloudet yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10–14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Me Vihreät uskomme, että harmaan talouden sekä verovälttelyn määrätietoisella torjunnalla on mahdollista saada suurempi hyöty kuin mitä hallitus tavoittelee. Harmaan talouden torjunta kannattaa, sillä sijoitetut rahat tulevat moninkertaisina takaisin.

Momentille 11.01.02 + 130 000 000

KAIVOSTEN SÄHKÖVERON SÄILYTTÄMINEN NYKYISELLÄN

Hallitus esittää talousarviossaan kaivostoiminnassa ja louhinnassa kulutetun sähkön siirtämistä korkeammin verotetusta sähköveroluokasta I takaisin alennettuun teollisuuden sähköveroluokkaan II vuoden 2017 alusta alkaen. On erikoista, että kaivoksille esitetään erikseen alennettuja sähköverokantoja.

Kaivostoiminta ja louhinta ovat hyvin energiaintensiivistä ja paljon saastuttavaa teollisuutta. Kaivosten sähköveron alentaminen pienentää kaivosteollisuuden sähkölaskua valtion tuella. Ilmaston lämmitessä ja valtion talouden ollessa tiukoilla tämä yhtälö on kestämaton.

Kaivosten sähköveron alennus kytkeytyy osaksi laajempaa verokeskustelua: kuinka paljon mitään pitäisi verottaa. Kestävä on verottaa enemmän kulutusta ja haittoja ja vähemmän työtä ja toimeentuloa.

Kaivosten verohuojennusten sijaan käyttöön pitäisi ottaa ennemmin kaivosvero. Se olisi eräänlainen louhintamaksu, joka voitaisiin rahastoida Norjan öljyrahaston tavoin. Varat käytettäisiin kaivosaluekuntien ja valtion hyväksi.

Momentille 11.08.07. + 19 000 000

MÄÄRÄRAHAT

KEHITYSYHTEISTYÖ

Hallituksen budjettiesitys jättää Suomen kehitysyhteistyön tilanteeseen, jossa se on vuonna 2015 toteutettujen leikkausten jälkeen. Kehitysyhteistyön todellinen rahoitustaso on pudonnut kauas

Suomen tavoittelemasta 0,7 prosentin tasosta, joka on YK:n suosittama. Suomen koko kehitysyhteistyön odotetaan olevan ensi vuonna vain noin 0,4 % BKTL:sta.

Budjettiesitys pitää voimassa kansalaisjärjestöihin kohdistuvan leikkauslinjan. Monet keskeiset kehitysyhteistyön kansalaisjärjestöt ovat joutuneet leikkaamaan toimintojaan, kun niiden rahoitukseen on kohdistunut jopa 40 prosentin leikkaukset. Tämä on vastoin evaluaatioiden tuloksia, joissa todetaan kansalaisjärjestöjen työ yhdeksi tehokkaimmista kehitysyhteistyön muodoista.

Hallitus ohjaa 140 miljoonaa kehityksen ulkopuolisena määrärahana kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja lainoihin. Vuoden 2017 lainojen osuudeksi ehdotetaan 100, finanssisijoitusten 30 ja Finnfundin pääomakorotuksen 10 miljoonaa euroa. On kuitenkin epäselvää, miten ehdotettu 100 miljoonaa lainoihin käytetään. Hallituksen olisi pystyttävä perustelemaan tarkemmin mihin nämä finanssisijoitukset ja lainat tullaan kanavoimaan? Samoin kuin se, miten käytännössä varmistetaan kehitysyhteistyön tuloksellisuuden pelisääntöjen noudattaminen. Kehitysyhteistyövarojen käytössä läpinäkyvyys on erittäin tärkeää. Samoin kuin se mihin rahat kohdistetaan. Edellä mainitut arvioinnit puoltaisi rahojen kohdistamista enenevässä määrin kansalaisjärjestöille.

Kehitysyhteistyön tavoite on köyhyyden ja eriarvoisuuden poistamiseksi ja kestävä kehityksen edistämiseksi. Kaikkein köyhimmille maille suuntautuvan kehitysyhteistyön ennakoitaan ensi vuonna laskevan 0,15 prosenttiin bruttokansantulosta. On tärkeää varmistaa, että kehitysyhteistyöllä autetaan edelleen kaikkein köyhimpiä ihmisiä ja 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuus ohjataan kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti köyhimmille LDC-maille.

Vuoden 2015 aikana myös Suomi koki mittaluokaltaan ennennäkemättömän pakolaiskriisin. Siihen vastatessaan Suomi on korostanut konfliktien ja kriisien vastaamiseen jo niiden alkulähteillä. Kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu ovat tehokkaita keinoja myös kriisien ratkaisussa. Myös Suomen rauhanvälityksen tuki kanavoitetaan kehitysyhteistyömäärärahojen kautta.

Leikkauksilla on väistämättä vaikutuksia myös Suomen imagoon ja vaikutusvaltaan kansainvälisessä yhteistyössä sekä asemaamme pohjoismaisena toimijana. Nykyisen kehitysrahoituksen tasolla Suomen tuki monelle YK-järjestölle jää vaatimattomaksi, ja se vaikuttaa myös suomalaisten mahdollisuuksiin tulla rekrytoituksi korkeisiin YK-tehtäviin.

Suomi on vuosia ollut yksi YK:n ympäristöohjelma UNEP:in suurimpia rahoittajia ja meillä on ollut järjestössä kokoamme suurempi painoarvo. UNEP:in rahoituksen hiipuminen on esimerkki huonosti valitusta säästökohteesta kansainvälisissä järjestöissä. Ympäristö- ja ilmastokysymysten tulisi säilyä suomalaisena prioriteettina.

YK hyväksyi syksyllä 2015 uudet kestävä kehityksen tavoitteet, jotka ulottuvat vuoteen 2030. Tavoitteissa on poikkeuksellisen paljon ympäristötavoitteita, joiden toteutuminen on Suomen ja

suomalaisten kannalta tärkeää, mutta vahvistaa myös suomalaisen ympäristöosaamisen ja Clean Techin vientimahdollisuuksia. Meidän tulisi olla näitä tavoitteita täyspainoisesti toteuttamassa. Pariisin ilmastokokous vaatisi myös kehittyneiltä mailta toimia ja globaalin vastuun kantamista. Edellisen hallituksen aikana luotiin yksi innovatiivisista kehitysyhteistyön rahoitusvälineistä, päästöhuutokauppatalojen käyttäminen kokonaisuudessaan kehitysrahoitukseen, ennen kaikkea ilmasto- ja ympäristöhankkeisiin. Tämä suomalainen innovaatio on saanut laajaa kiitosta maailmalla. Budjettiesityksessä jätetään käyttämättä mahdollisuus päästöhuutokauppatalojen kanavoimiseen kehitysyhteistyöhön.

Mittavat leikkaukset vähemmän kehittyvien valtioiden ja niissä asuvien ihmisten apuun sotivat vahvasti myös sitä periaatetta vastaan, että ihmisiä autettaisiin heidän kotimaissaan tai lähialueillaan. Kehitysyhteistyöllä on luotu elämisen mahdollisuuksia, näköaloja ja toivoa sinne, missä olosuhteet ajavat ihmisiä sotien, nälänhädän tai ympäristömuutosten ajamaan pakolaisuuteen.

Momentille 24.30.66 + 100 000 000

TURVAPAIKANHAKIJOIDEN OIKEUSTURVAN KEHITTÄMINEN

Oikeuslaitoksen vakaa ja luotettava toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus.

Tuomioistuinlaitokseen kohdistuu ajassamme monenlaisia paineita. Kansainvälistä suojelua hakevien määrä on myös Suomessa kasvanut merkittävästi. Oikeusapua ei enää pääsääntöisesti saa turvapaikkapuhutteluun ja Maahanmuuttoviraston tulospaineista on keskusteltu paljon julkisuudessa. Tämä heijastuu tuomioistuimiin. Rahoitusta tarvitaan harmaan talouden torjumisen ohella erityisesti turvapaikanhakijoiden oikeusturvan toteutumiseen ja käsittelyiden lyhentämiseksi.

Momentille 25.10.03 +2 000 000

HARMAAN TALOUDEN TORJUNTA

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10–14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Momentille 25.30.01 +2 000 000 (syyttäjälaitos)

Momentille 25.10.03 +2 000 000 (tuomioistuimet)

Momentille 26.10.01 +2 000 000 (poliisi)

Momentille 28.10.01 (verohallinto)

HOMEKOULUJEN KORJAAMINEN

Kunnissa on valtavasti kouluja, päiväkoteja ja hoitolaitoksia, joissa on home- ja kosteusvaurioita. Selvitysten mukaan sisäilmaongelmia on selvästi yli puolessa kouluista ja päiväkodeista. Merkittävä kosteusvaurio on 12–18 %:ssa koulujen ja päiväkotien ja 20–26 %:ssa hoitolaitosten kerrosalasta. Home- ja kosteusvaurioisissa tiloissa oleilee jopa 300 000 henkeä.

Suuri osa home- ja kosteusvaurioille altistuvista on lapsia ja nuoria. Osa heistä on joutunut oleilemaan homerakennuksissa vuosikautia ja sairastunut loppuiäkseen. Tilanne on kohtuuton.

Sisäilmaongelmat ovat olleet tiedossa jo 25 vuotta. Sen sijaan, että asia olisi korjattu, korjausvelan määrä on tuona aikana kaksinkertaistunut. Koulujen, päiväkotien ja hoitolaitosten korjausvelan määrä on jo noin 4,65 miljardia euroa.

Nyt on oikea aika kuitata tämä korjausvelka, kun korot ovat alhaalla ja työpaikkoja tarvitaan erityisen kipeästi.

Tarkastuslautakunta teki vuonna 2012 selvityksen rakennusten home- ja kosteusongelmista. Eduskunta antoi selvityksestä vuonna 2013 mietinnön, joka sisälsi lukuisan joukon konkreettisia toimenpide-esityksiä asian korjaamiseksi. Yhtenä toimenpiteenä eduskunta edellytti hallitusta laatimaan päiväkotien, koulujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten kunnostamiseksi ja terveyshaittojen vähentämiseksi pitkän tähtäimen suunnitelman, jonka toteuttamista tuetaan nykyistä suuremmalla valtion tuella. Ehdotuksemme vastaa tähän vaatimukseen.

Ehdotamme, että valtio tukee oppilaitosten ja päiväkotien sekä sosiaali- ja terveystalain toimintayksikköjen korjausrakentamishankkeita seuraavan kolmen vuoden aikana 100 miljoonalla eurolla vuosittain. Avustusta myönnettäisiin kunnille niiden hakemuksesta ensisijaisesti hankkeisiin, joilla varmistetaan terveelliset ja turvalliset toimintaympäristöt. Hankekohtainen avustus olisi 15–25 % hankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista. Avustuksen ehtona kuntien tulisi sitoutua ylläpitämään ja korjaamaan omistamiaan kiinteistöjä pitkäjänteisellä, kestäväällä ja ennakoivalla tavalla.

Momentille 28.90. +100 000 000

SUBJEKTIIVISEN PÄIVÄHOITO-OIKEUDEN SÄILYTTÄMINEN

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia. Se tukee elinikäistä oppimista ja koulussa tarvittavia valmiuksia sekä ehkäisee syrjäytymistä ja ylisukupolvista huono-osaisuutta. Kansainvälisissä tutkimuksissa varhaiskasvatus on todettu tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamiseen.

Päivähoito-oikeuden rajaaminen hankaloittaa lasten ja perheiden arkea ja heikentää varhaiskasvatuksen vaikuttavuutta. Lisäksi päivähoito-oikeuden rajaaminen lisää sääntelyä, byrokratiaa ja kuntien hallinnollisia kustannuksia, mikä on vastoin hallituksen tavoitteita vähentää byrokratiaa ja karsia sääntelyä. Perheet, joissa toinen tai molemmat vanhemmat ovat kotona, käyttävät jo nyt varsin harvoin kokopäiväistä päivähoito-oikeutta. Rajaus kohdistuu siis juuri niihin perheisiin ja lapsiin, joilla on suurin tarve päivähoidolle.

Rajaus jättää ulkopuolelleen kokopäiväisestä varhaiskasvatuksesta hyötyviä ja sitä tarvitsevia lapsia. Tämä lisää lasten eriarvoisuutta. Subjektiiivinen päivähoito-oikeus on erityisen tärkeä heikompiosaisten perheiden lapsille. Tutkimusten mukaan subjektiiivinen päivähoito-oikeus tasaa koulutukseen ja tulotasoon liittyvää yhteiskunnallista epätasa-arvoisuutta ja ennaltaehkäisee olemassa olevien ongelmien syvenemistä. Se on yksi tärkeimmistä lastensuojelun avohuollon tukitoimista, ja sen rajaaminen voi kasvattaa lastensuojelun kustannuksia.

Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei voi olla riippuvainen hänen vanhempiensa työmarkkina- asemasta. Kyse on ensisijaisesti lapsen oikeudesta, ei vanhemman. Samalla subjektiiivinen päivähoito-oikeus kuitenkin tukee perheitä, työnantajia ja laajemmin koko yhteiskuntaa.

Katsomme, että hallituksen esitystä määrärahan vähentämisestä ei tule hyväksyä, vaan lasten subjektiiivinen oikeus päivähoitoon tulee palauttaa.

Momentille 28.90.30 + 15 874 000

VARHAISKASVATUKSEN HOITAJAMITOITUKSEN SÄILYTTÄMINEN

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia. Se tukee elinikäistä oppimista ja koulussa tarvittavia valmiuksia sekä ehkäisee syrjäytymistä ja ylisukupolvista huono-osaisuutta. Kansainvälisissä tutkimuksissa varhaiskasvatus on todettu tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamiseen.

Hiljattain uudistetussa varhaiskasvatuslaissa määriteltiin varhaiskasvatukselle hyvät, haastavat ja pedagogista ammattitaitoa vaativat tavoitteet. Niiden toteutuminen edellyttää sopivan kokoisia lapsiryhmiä ja pedagogisen koulutuksen saaneiden työntekijöiden riittävää mitoitusta jokaisessa lapsiryhmässä. Hallituksen esitys hoitajamitoituksen muuttamisesta on ristiriidassa varhaiskasvatuslain kanssa ja vaarantaa YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisen.

Päivähoidon ryhmäkokojen kasvattaminen ja ammattikasvattajien määrän vähentäminen heikentää varhaiskasvatuksen laatua. Suuressa lapsiryhmässä on vaikea toteuttaa monipuolista toimintaa ja ottaa huomioon erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia. Varhaiskasvatuksessa tehdään työtä hyvin erilaisista lähtökohdista tulevien lasten toimivan ja turvallisen arjen järjestämiseksi sekä oppimista ja kehittymistä tukevan ympäristön luomiseksi. Tämä vaatii lasten yksilöllistä huomioimista niin

toiminnan suunnittelussa kuin toteutuksessakin. Kasvavat ryhmäkoot heikentävät lapsen oikeutta saada hänen henkilökohtaiset tarpeensa huomioivaa opetusta, kasvatusta ja hoitoa.

Hoitajamitoituksen heikennys lisää entisestään fyysisesti ja henkisesti kuormittavan, pienipalkkaisen ja naisvaltaisen alan kuormittavuutta ja heikentää alan työllisyyttä. Hallitus ei ole asianmukaisesti arvioinut esityksensä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon tai lapsen edun näkökulmasta.

Katsomme, että hallituksen esitystä määrärahan vähentämisestä ei tule hyväksyä, vaan varhaiskasvatuksen hoitajamitoitus tulee palauttaa vuoden 2015 tasolle.

Momentille 28.90.30 +15 859 000

VANHAINKOTIEN HENKILÖSTÖMITOITUS

Tehostettu palveluasuminen on tarkoitettu asiakkaille, jotka eivät enää selviydy kotonaan kotiin annettavien palveluiden ja tukitoimien turvin esimerkiksi muistisairauden vuoksi. Tehostetussa palveluasumisessa henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden. Vanhainkodeissa henkilökunnan määrä ja hoitokäytännöt vaihtelevat. Henkilöstön kiire ja laitosmaiset rutiinit ovat yleisiä laitoshoidon vaivaavia ongelmia.

Hallitus on säästää muuttamalla hoitotyöntekijöiden vähimmäismäärää vanhainkotihoitossa ja tehostetussa palveluasumisessa siten, että hoidettavaa kohden vähimmäismäärä olisi 0,40 - 0,50 aiemman 0,50 sijasta.

Vanhuspalvelulaki määrittää, että hoitohenkilöstöä ja osaamista pitää olla riittävästi hoidettavien ihmisten määrään nähden läpi vuorokauden. Jo tämän hetkinen henkilöstömitoitus on usein riittämätön. Valviran mukaan mitoitusta pienentämällä oikeus hyvään hoitoon ei toteudu.

Esimerkiksi 15 asukkaan hoitoyhteisössä aamu- tai iltavuorossa on väkisin vain yksi hoitaja. Valviran lausunnon mukaan henkilöstömitoituksen laskeminen johtaa siihen, että vanhukset eivät saa ulkoilla säännöllisesti tai eivät ollenkaan. Lisäksi ruoat, vessakäynnit ja suihkutukset vaativat tarpeeksi työntekijöitä. Työntekijämitoituksen pitää perustua asiakkaan palvelutarpeeseen ja henkilöstön riittävään osaamiseen esimerkiksi ikääntyvien fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisen toimintakyvyn arvioimiseen. Esimerkiksi muistisairautta sairastavien hoitotyössä 0,4 henkilökuntamitoitus tekee laadukkaan hoitotyön mahdottomaksi.

Momentille 28.90.30 + 6 310 000

ENERGIAINTENSIIVISEN TEOLLISUUDEN VERONPALAUTUKSEEN EHDOTETUTN MÄÄRÄRAHAN VÄHENTÄMINEN

Energiaintensiivinen yritysten veronpalautus kohdistuu tällä hetkellä pääosin suuryrityksille. Paljon energiaa käyttävien yritysten verohuojennukset ovat ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa, sillä verotuki vesittää yritysten kannustimet etsiä vähäpäästöisiä ratkaisuja ja parantaa energiatehokkuuttaan.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on tuoreessa vuonna 2016 valmistuneessa tutkimuksessaan todennut, että energiaveron palautuksista on tullut mittava verotuki paljon energiaa käyttäville suuryrityksille. Valtio menettää vuosittain 200 miljoonaa euroa verotuloja saamatta rahoilleen vastinetta, sillä mikään ei osoita tuen parantaneen näiden yritysten kilpailukykyä. Yritysten kilpailukyky ei ole kiinni energiaverosta.

Energiaverotukien taloutta tukevien vaikutusten puuttumista selittää se, että teollisuus maksaa muutenkin sähköstä Suomessa huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi Tanskassa, Saksassa ja Britanniassa, ja että yritysten energiaverot ennen palautuksia olivat keskimäärin vain 1-2 prosenttia liikevaihdosta vuosina 2011–2014. Energiaveronpalautusten laskutapa suosii suuria yrityksiä ja yli 95 prosenttia palautuksista päätyykin kansainvälisille suuryrityksille.

Saman momentin 28.91.41 ” maatalouden tuki” ei esitetä vähennettäväksi. Kyseistä tukea on kuitenkin syytä lähivuosina uudistaa niin, että se kannustaisi maataloutta siirtymään kestävän uusiutuvan energian käyttöön.

Momentilta 28.91.41 -218 000 000

PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVA KOULUTUS

Talousarviossa perusopetukseen valmistavan opetuksen yksikköhinnan määräävän kerrointa ehdotetaan alennettavaksi 2,49:stä 1,67:een. Perusopetukseen valmistavasta koulutuksesta ei kuitenkaan kannata leikata. Hyvä perusopetuksen valmistava opetus helpottaa kotoutumista ja parantaa hyvinkin erilaisista taustoista tulevien oppilaiden mahdollisuutta toimia peruskoulussa.

Satsaaminen valmistavaan opetukseen vähentää myöhemmin kustannuksia ja helpottaa kaikkien peruskoulussa opiskelevien ja opettavien arkea. Kertoimen pitäminen nykyisellä tasollaan takaa myös, että kerroin on oikeudenmukainen kaikkialla Suomessa – myös siellä, missä perusopetukseen valmistavan opetuksen osallistuvien oppilaiden määrä ei ole kasvanut.

Momentille 29.10.30 +33 512 000

PERUSOPETUKSEN RYHMÄKOKOJEN PIENENTÄMINEN

Laadukas koulutus on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusjalka ja merkittävä luokkaeroja tasaava tekijä. Tarjoamalla kaikille lapsille samat tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutukseen on

tehokasta syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä ja kannattava investointi. Hallituksen koulutus leikkaukset ovat lyhytnäköisiä ja kalleinta velkaa, mitä voimme ottaa.

Hallitus toteaa talousarvioesityksessä 2016, että varhaiskasvatuksen ja yleissivistävän koulutuksen kehittämisen lähtökohtana on yhdenvertaisten mahdollisuuksien luominen sekä laadukkaan kasvatuksen ja koulutuksen takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta (29.10.). Tästä huolimatta hallitus on leikkaamassa kokonaan ryhmäkokojen pieninä pitämiseen korvamerkityt rahat.

Opetuksen järjestäjä on voinut käyttää myönnettyä rahoitusta muun muassa resurssiopettajien palkkaukseen, jakotuntien lisäämiseen sekä samanaikaisopetukseen. Niillä on siis palkattu oikeita opettajia heikommin pärjävien oppilaiden tueksi, edistetty oppimista ja parannettu opetuksenlaatua. On kaikkien lasten etu, kun ryhmäkoot ovat riittävän pieniä, koska se mahdollistaa yksilöllisen kohtaamisen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt rahoituksen jatkamista (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:4). Opetusryhmien pienentämiseksi kohdennetut toimenpiteet ovat koulutuksellista tasa-arvoa lisääviä toimia ja mahdollistavat joustavien opetusjärjestelyjen ja menetelmien käytön.

Momentille 29.10.30 +30 000 000

YLEISSIVISTÄVÄN KOULUTUKSEN KÄYTTÖKUSTANNUKSET

Hallitus leikkaa yleissivistävän koulutuksen valtionapua koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen laadun kehittämiseen, siihen liittyvään koulunkäyntiavustajien palkkaamiseen ja opetusryhmäkoon pienentämiseen.

Tällä valtionavulla on tuettu toimenpiteitä, jotka parantavat oppimistuloksia, estävät syrjäytymistä ja parantavat oppilaan tulevia mahdollisuuksia työllistyä. Näiden rahojen leikkaaminen on siis erittäin lyhytnäköistä ja heikentävät juuri niitä tuloksia, joihin hallitus kärkihankkeillaan pyrkii.

Tasa-arvoinen koulutus on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustavanlaatuinen luokkaeroja tasaava tekijä. Tasa-arvoinen mahdollisuus koulutukseen on tehokasta syrjäytymisen ennaltaehkäisemistä ja kannattava investointi

Momentille 29.10.30 +2 957 000

YLEISSIVISTÄVÄN KOULUTUKSEN LAATURAHAT

Yleissivistävän koulutuksen laaturahat on käytetty esi- ja perusopetuksen toimintakulttuurin pedagogiseen kehittämiseen, kouluviihtyvyyttä lisäävien oppilasprojektien hankintoihin sekä kodin ja koulun yhteistyön tiivistämiseen tähtääviin toimenpiteisiin. Lisäksi rahoja on käytetty opetuksen järjestäjien kouluttamiseen digitaalisten työkalujen käyttämiseen opetuksessa.

Hallituksen esitys leikata juuri niistä koulutusmäärärahoista, jotka kohdennetaan koulutuksen digitalisaatioon ja koululaisten digi-osaamisen kasvattamiseen, on täysin ristiriidassa paitsi hallituksen kärkihankkeiden kanssa, joissa digitalisaatio ja ICT-taitojen kehittäminen on keskiössä, niin myös tulevaisuuden työelämän tarpeista. Tulevaisuuden työelämässä korostuvat digi-osaaminen ja innovaatiot, nämä ovat juuri ne asiat, joita on edistetty yleissivistävän koulutuksen laaturahoilla.

Digitalisaatio mahdollistaa uusien välineiden luomisen yksilölliseen oppimiseen, erilaisten vahvuuksien esille nostamisen, ryhmätyötaitojen kehittymisen, oppilaiden itseilmaisun sekä paremman yhteydenpidon koulun ja vanhempien välille.

Koulun ja kodin tiivistynyt yhteistyö ehkäisee tehokkaasti kiusaamista ja edistää varhaista puuttumista. Tiivistetty yhteistyö myös auttaa oppilaita kehittymään oppijina.

Laaturahoilla on tuettu toimenpiteitä, jotka parantavat oppimistuloksia, estävät syrjäytymistä ja parantavat oppilaan tulevia mahdollisuuksia työllistyä. Näiden rahojen leikkaaminen on siis erittäin lyhytnäköistä ja heikentävät juuri niitä tuloksia, joihin hallitus kärkihankkeillaan pyrkii.

Momentille 29.10.30 +15 000 000

VALTIONOSUUS JA –AVUSTUS VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPPILAITOKSEN KÄYTTÖKUSTANNUKSIIN

Kilpailukyky sopimus leikkaa vapaalta sivistystyöltä enemmän kuin oli aikaisemmin tiedossa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä vapaan sivistystyön toimijoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin eivätkä vapaan sivistystyön toimijat ole julkisia vaan yksityisiä toimijoita.

Vapaan sivistystyön piiriin kuuluvat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, kesäyliopistot ja urheiluopistot. Vapaa sivistystyö kouluttaa vuosittain noin miljoonaa ihmistä. Kiky-sopimuksesta syntyvät leikkaukset vaikuttavat merkittävästi vapaan sivistystyön toimintaan, sillä oppilaitokset saattavat joutua karsimaan kurssitarjontaa tai nostamaan kurssimaksuja. Kurssimaksujen

korottaminen vaikuttaa suoraan ihmisten mahdollisuuksiin osallistua opetukseen ja kursseille. Pahimmassa tapauksessa leikkaukset saattavat johtaa irtisanomisiin.

Vapaan sivistystyön merkitys on todella suuri, sillä se tarjoaa kaikille ihmisille mahdollisuuden opiskella ja kouluttautua. Vapaa sivistystyö takaa myös mahdollisuuden läpi elämän jatkuvaan opiskeluun.

Momentille 29.10.31 +1 001 000

VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPPILAITOSTEN KÄYTTÖKUSTANNUKSET

Hallituksen leikkaus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksista tarkoittaa sitä, että kansalaisopistojen, kansanopistojen, opintokeskusten ja muiden aikuisoppilaitosten opetustarjonta supistuu huomattavasti. Tämä on todella huolestuttava kehitys, kun samalla vapaan sivistystyön tarve on suurempi kuin koskaan. Muissa Pohjoismaissa on viime vuosina päinvastoin panostettu vapaaseen sivistystyöhön. Vapaan sivistystyön piirissä opiskelee vuosittain yli 50 000 maahanmuuttajataustaista henkilöä. Vapaassa sivistystyössä on valmiit joustavat rakenteet, jotka auttavat tehokkaasti kotoutumisessa maahanmuuttajien määrän kasvaessa.

Nyt hallituksen vapaaseen sivistystyöhön kohdistama leikkaus uhkaa heikentää oleellisesti kotoutumisen onnistumista. Samalla oppilaitokset joutuvat vähentämään muuta koulutustarjontaansa: kuntien kansalaisopistojen ylläpitämiä kuntalaisten hyvinvointia lisääviä harrastuskursseja, järjestöjen opintokeskusten tarjoamaa tukea aktiiviselle kansalaisuudelle ja järjestötoiminnalle, sekä liikunnan koulutuskeskusten terveitä elämäntapoja tukevia koulutuksia ja kielten opetusta.

Vapaaseen sivistystyöhön tehtävät rakennepoliittiseen uudistamiseen liittyvät säästöt ovat kohtuuttomia verrattuna muihin koulutuksen sektoreihin. Vuodesta 2011 lähtien leikkaukset ovat olleet 18 prosenttia. Vapaa sivistystyö on näin osallistunut jo rakennepoliittisiin säästötalkoisiin, varsinkin kun ensi vuonna tällä perusteella leikataan valtiontuesta edelleen 8.5 miljoonaa euroa. Vapaan sivistystyön valtionosuusprosentti on vain 57, eli lähes puolet toiminnasta rahoitetaan muuta kautta.

Momentille 29.10.31 +8 500 000

AMMATILLINEN KOULUTUS

Laadukas ammatillinen koulutus antaa sekä jatko-opiskeluvälmiudet että työelämäkelpoisuuden ja ammatin. Ammatillisesta koulutuksesta leikkaaminen on leikkaamista nuorten tulevaisuudesta.

Ammatillisten oppilaitosten mahdollisuudet tarjota koulutusta ja sen avulla edistää työllistymistä heikkenevät oleellisesti, jos valtiovallan suunnittelema 190 miljoonan leikkaus toteutetaan.

Leikkaukset tulevat näkymään koulutustarjonnan supistumisena, opetuksen vähenemisenä ja henkilöstövähennyksinä. Lisäksi koulutuksen alueelliseen saatavuuteen tulee merkittäviä heikennyksiä.

Ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat naula nuorisotakuun arkkuun. OECD:n tutkimus kertoo, että joka viides nuori mies on nyt koulutuksen ja työvoiman ulkopuolella. Syrjäytyneitä nuoria on hälyttävän paljon ja syrjäytyneiden määrä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Leikkaukset ammatillisesta koulutuksesta tulevat lisäämään opintojen keskeyttämistä ja koulupudokkuutta. Yhä suurempi osa nuorista jää ilman opiskelupaikkaa ja syrjäytyneiden määrä kasvaa.

Momentille 29.20.30 +80 830 000

VALTIONRAHOITUS YLIOPISTOJEN TOIMINTAAN

Kilpailukyky sopimuksesta johtuvat leikkaukset rokottavat lisää yliopistoja. Kiky –sopimuksesta johtuvat leikkaukset leikkaavat yliopistoilta yhteensä 13,9 miljoonaa euroa eli yhdeltä keskisuurelta yliopistolta leikataan arviolta 1,1 miljoonaa euroa. Koko koulutussektorilta on jo aiemmin leikattu jopa 700 miljoonaa, joten Kiky-sopimuksesta johtuvat uudet leikkaukset vaikuttavat merkittävästi yliopistojen toimintaan.

Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä yliopistoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin eivätkä yliopistot ole julkisia toimijoita. Valtionvarainministeriö on tulkinnut, että yliopistot kuuluvat julkiseen sektoriin samalla tavalla kuin esimerkiksi kunnat ja kirkko.

Momentille 29.40.50 +13 900 000

YLIOPISTOJEN TOIMINNAN PERUSRAHOITUS

Suomalainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on haasteiden edessä: valtion ja kuntien säästökuurit ovat kiristäneet resurssit äärimmilleen ja laatu kärsii. Luokkakoot suurenevät ja sivistysajattelu on antamassa sijaa puhtaalle taloudelliselle ajatusmaailmalle. Korkeakouluilta on jo leikattu viime hallituskausilla, ja hallinnollista säästämistä ei ole enää tehtävissä. Yliopistoindeksin jäädyttäminen lisää säästöjen kerrannaisvaikutusta. Samalla maailman muuttuminen edellyttää kuitenkin koulutuksen perustavanlaatuisia uudistumista.

Koulutuksen tasa-arvo on vaarassa koulujen välisten erojen kasvaessa ja koulutuksen periytyvyyden lisääntyessä. Hallitus tähtää nyt lyhytnäköisesti vain tulevaisuuden osaajiin, jotka pelastavat

Suomen kansantalouden. Myös sivistys, kasvatus ja opettaminen on nähtävä arvona. Eniten opiskelumotivaatiota kouluvuosina lisää opettajilta saatava kannustus. Myös tulevaisuudessa kouluistamme ja yliopistoistamme tulee löytyä opettajia, jotka ymmärtävät ja kannustavat oppimaan.

Nyt tehtävät leikkaukset yliopistoihin ovat suoraan pois tutkimuksesta, opetuksesta ja tukipalveluista, ja sitä kautta heikentävät ratkaisevasti yliopisto-opiskelijoiden opiskelukykyä. Säästöjen vaikutus näkyy jo yliopistojen toiminnassa ja henkilökunnan jokapäiväisessä työssä.

Pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus mahdollistaa yliopistoissa tehtävän huippuluokan tutkimuksen ja suomalaisen osaamisen ja sivistyksen kehittymisen. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Suomi tarvitsee sekä huipputason perustutkimusta että innovaatioita ja taloutta palvelevaa tutkimusta.

Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla yliopistojen perusrahoituksesta. Perusrahoitukseen ja yliopistojen julkiseen tutkimus- ja kehitystyön rahoitukseen on osoitettava enemmän rahoitusta kuin mitä valtionvarainministeriön talousarvioesityksessä on esitetty.

Momentille 29.40.50 +50 000 000

SUOMEN AKATEMIAN TUTKIMUSMÄÄRÄRAHAT

Hallitus on kohdistanut Suomen akatemian tutkimusmäärärahoihin kolmen miljoonan säästö päätöksen vuodeksi 2017. Kehittyäkseen tiede tarvitsee pitkäjänteisyyttä ja aikaa sekä vakaata rahoitusta ja vapautta tutkia ilman jatkuvia tulospaineita. Sen pohjalta myös soveltava tutkimus ja innovaatiot syntyvät. Perustutkimuksen arvostusta ja sen resursseja niin korkeakouluissa kuin Suomen akatemian rahoituksessa on näinä aikoina kohennettava, ei leikattava.

Tutkijoilla on iso rooli siinä, miten tutkimustietoa saadaan välitettyä poliittisille päättäjille. Tutkimuksella on myös rooli kansalaisyhteiskunnan edistämässä: minkälaisia valintoja haluamme tulevaisuudessa tehdä ja miten kansalaiset voisivat nykyistä enemmän osallistua keskusteluun eri vaihtoehtoista. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Suomi tarvitsee sekä huipputason perustutkimusta että innovaatioita ja taloutta palvelevaa tutkimusta.

Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla Suomen Akatemian tutkimusrahoituksesta. Tutkimusrahoitukseen on osoitettava enemmän rahoitusta kuin mitä valtionvarainministeriön talousarvioesityksessä on esitetty.

Momentille 29.40.51 +3 000 000

YLIOPISTOJEN APTEEKKIKOMPENSAATIO

Yliopistolain perusteella valtio on korvannut Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle vuosittain niiden apteekkitoiminnasta maksaman yhteisöveron ja apteekkimaksun. Tämän apteekkikompensaation poistolla hallitus leikkaa Helsingin yliopistolta noin 30 miljoonaa euroa ja Itä-Suomen yliopistolta reilun miljoonan.

Koulutuksen laatu ja tasa-arvo ovat jo vaarassa yliopistojen perusrahoitukseen tehtävien leikkausten myötä. Apteekkikompensaation poistolla kahta yliopistoa kuritetaan vielä erityisesti. Varsinkin Helsingin yliopiston kohdalla apteekkikompensaation poistolla on huomattava merkitys – sen osuus yliopiston määrärahalleikkauksista on yli puolet.

Perustuslakivaliokunta piti apteekkikompensaation leikkauksia niin merkittävänä, että se vaati niiden toteuttamista porrastetusti. Sivistysvaliokunta puolestaan esitti, että apteekkimaksun poisto korvataan asianomaisille yliopistoille. Hallitus ei ole suostunut kumpaankaan ehdotukseen.

Jotta Suomi pärjäisi tulevaisuudessa globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Apteekkikompensaation poistolla hallitus vaarantaa tämän tavoitteen, minkä vuoksi esitämme kompensaation palauttamista.

Momentille 29.40.52 +31 679 000

VALTIONRAHOITUS AMMATTIKORKEAKOULUJEN TOIMINTAAN

Kilpailukyky sopimuksesta johtuvat leikkaukset rokottavat lisää ammattikorkeakouluja. Kiky – sopimuksesta johtuvat leikkaukset leikkaavat ammattikorkeakouluilta yhteensä 6,9 miljoonaa euroa. Koko koulutussektorilta on jo aiemmin leikattu jopa 700 miljoonaa, joten Kiky-sopimuksesta johtuvat uudet leikkaukset vaikuttavat merkittävästi ammattikorkeakoulujen toimintaan.

Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä ammattikorkeakouluille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin eivätkä ammattikorkeakoulut ole julkisia toimijoita. Valtionvarainministeriö on kuitenkin tulkinnut, että ammattikorkeakoulut kuuluvat julkiseen sektoriin samalla tavalla kuin esimerkiksi kunnat ja kirkko.

Momentille 29.40.55+6 900 000

AMMATTIKORKEAKOULUJEN TOIMINNAN PERUSRAHOITUS

Suomalainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on haasteiden edessä: valtion ja kuntien säästökuurit ovat kiristäneet resurssit äärimmilleen ja laatu kärsii. Luokkakoot suurenevät ja sivistysajattelu on antamassa sijaa puhtaalle taloudelliselle ajatusmaailmalle. Korkeakouluilta on jo leikattu viime hallituskausilla, ja hallinnollista säästämistä ei ole enää tehtävissä.

Ammattikorkeakouluindeksin jäädyttäminen lisää säästöjen kerrannaisvaikutusta. Samalla maailman muuttuminen edellyttää kuitenkin koulutuksen perustavanlaatuista uudistumista.

Koulutuksen tasa-arvo on vaarassa koulujen välisten erojen kasvaessa ja koulutuksen periytyvyyden lisääntyessä. Hallitus tähtää nyt lyhytnäköisesti vain tulevaisuuden osajiin, jotka pelastavat Suomen kansantalouden. Myös sivistys, kasvatus ja opettaminen on nähtävä arvona. Myös tulevaisuudessa kouluistamme tulee löytyä opettajia, jotka ymmärtävät ja kannustavat oppimaan.

Pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus mahdollistaa ammattikorkeakouluissa tehtävän tutkimuksen ja suomalaisen osaamisen kehittymisen. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessaakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen.

Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta. Samalla se on viemässä pohjaa ammattikorkeakoulujen toiminnalta 1.1.2015 vasta voimaantulleeseen muutetun ammattikorkeakoululain (932/2014) alla.

Ammattikorkeakoulut toimivat erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän sekä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Ne ovat merkittävä työelämän asiantuntijoiden kouluttaja sekä alueensa työelämän kehittäjä. Ne tuottavat teknologisten innovaatioiden lisäksi sosiaalisia ja järjestelmäinen innovaatioita. Niiden perusrahoitukseen on osoitettava enemmän rahoitusta kuin mitä valtionvarainministeriön talousarvioesityksessä on esitetty.

Momentille 29.40.55 +25 000 000

OPINTOTUKILEIKKAUKSEN PERUMINEN

Korkeakouluopiskelijoiden merkittävin opintoja hidastava tekijä on opiskelijoiden heikko toimeentulo. Kuitenkin hallitus leikkaa opintotuesta neljänneksen. Opintotuki uudistus tulee myös heikentämään koulutuksellista tasa-arvoa.

Opintotukijärjestelmän uudistaminen säästöt edellä tulee pidentämään opintoaikoja ja vähentämään opintotuen käyttäjämääriä entisestään. Opiskelijoiden mahdollisuus keskittyä opintoihinsa tulee olemaan yhä heikompi, kun lisätienestettä on pakko hakea entistä enemmän töissä käynnistä.

Leikkausten kohdentaminen jo nyt yhteiskunnan pienituloisimman ryhmän toimeentuloon on lyhytnäköistä politiikkaa. Hallitus muuttaa opintotukijärjestelmää lainapainotteisemmaksi. Lainapainotteinen opintotuki ei sovi nykyaikaan, jossa työelämä on epävakaa ja pirstaleista eikä taetta opiskelun jälkeisestä pysyvästä työstä ole.

Opintotukikuukausien leikkaaminen sekä tutkintokohtaisesti että kokonaismäärällisesti asettaa opintojen loppuun saattamisen vaaraan. Leikkaus tulee vaikuttamaan etenkin osaopiskelukykyisten, perheellisten ja erilaisista oppimisen vaikeuksista kärsivien opiskelijoiden valmistumista.

Momentille 29.70.55 +46 400 000

YLEISTEN KIRJASTOJEN TOIMINTA

Kirjasto on paikka, johon kaikki ovat tervetulleita. Se on yhteinen tila, jossa kaikki yhteiskunnan jäsenet kohtaavat riippumatta siitä, onko taskussa rahaa. Kirjastoilla on myös tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä elinikäisen oppimisen ja sivistyksen ylläpitäjänä, sekä kotimaisista kielistä vastuuta kantavana tahona.

Kirjasto on keskeinen hyvinvointipalvelu. Kirjastojen tehtävä on taata kansalaisille yhtäläiset mahdollisuudet harrastaa kulttuuria, vahvistaa omaa sivistystään ja kehittää omaa osaamistaan. Kirjaston kaltaisten peruspalvelujen käyttäjinä kansalaisten tulisi kuitenkin olla yhdenvertaisia riippumatta siitä, missä he asuvat. Pienissä kunnissa kirjasto saattaa olla ainoa kulttuuria tarjoava laitos, joka toimii sekä kulttuuritilaisuuksien järjestäjänä että kotiseutuhengen ylläpitäjänä.

Kirjastoverkkoon on jo nyt syntynyt katvealueita, joissa toimintamenot pidetään keinotekoisesti alhaalla heikentämällä palveluita. Hallituksen esittämät leikkaukset ovat kohtalokkaat katvealueiden kirjastoille.

Momentille 29.80.30 +200 000

VALTIONOSUUS JA –AVUSTUS TEATTEREIDEN, ORKESTEREIDEN JA MUSEOIDEN KÄYTTÖKUSTANNUKSIIN

Kilpailukyky sopimus leikkaa teattereilta, orkestereilta ja museoilta 583 000 euroa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttaman leikkaukset tulivat yllätyksenä teattereille, orkestereille ja museoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin eivätkä nämä ole toimijat ole julkisia vaan yksityisiä toimijoita. Kiky-sopimuksen tarkoituksena ja tavoitteena oli leikata henkilökustannuksista, jonka seurauksena valtionvarainministeriö katsoo, että jaettavia määrärahoja voidaan leikata.

Tutkimusten mukaan kulttuuripalvelut ovat rahallisesti kannattavia yhteiskunnalle, sillä kulttuuri lisää matkailua ja matkailu lisää tuloja. Kulttuuripalveluiden katsotaan myös vaikuttavan siihen, että

Ihmiset tulevat paremmin toimeen keskenään ja ymmärtävät toistensa kulttuureja. Kulttuuri edistää myös ihmisten hyvinvointia ja parantaa elämänlaatua.

Momentille 29.80.31+583 000

IHMISOIKEUSLIITON TOIMINTA

Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle. Ne ovat yleismaailmallisia, luovuttamattomia ja perustavanlaatuisia. Ne ovat osa kansainvälistä oikeutta ja niiden toteutumista valvotaan kansainvälisissä ja kansallisissa valvontaelimissä. Ihmisoikeusliitto on ainoa yleinen ihmisoikeusjärjestö, joka seuraa kokonaisvaltaisesti Suomen ihmisoikeustilannetta.

Ihmisoikeuksien edistäminen ja vaaliminen on länsimaisen sivistysvaltion tunnusmerkki ja velvollisuus. Vahvan kansalaisyhteiskunnan merkitys on tässä työssä keskeinen. Kansalaisjärjestöt kuten Ihmisoikeusliitto valvovat ja edistävät osaltaan ihmisoikeuksien toteutumista.

Ihmisoikeusliiton työ nauttii kohdistuvan väkivallan ja ihmiskaupan torjumiseksi sekä lasten, pakolaisten ja vähemmistöjen oikeuksien turvaamiseksi on arvokasta ja välttämätöntä. Ihmisoikeusliiton asiantuntemus on yhteiskunnallisen keskustelun ja päätöksenteon kannalta hyödyllistä ja ihmisoikeuksien toteutumisen seuranta tarpeellista. Järjestö esimerkiksi toimittaa tietoa ihmisoikeusloukkauksista kansallisille ja kansainvälisille valvontaelimille. Ihmisoikeusliitto tekee myös muun muassa tärkeää rasismia vastaan työtä ja toimii sen eteen, että viharikokset tunnistettaisiin paremmin.

Momentille 29.80.50 + 200 000

RAUHANTYÖN EDISTÄMINEN

Rauhanliike on toiminut Suomessa jo yli sata vuotta. Rauhantyötä tekevien kansalaisjärjestöjen toiminta tukee valtion tavoitteita muun muassa järjestämällä globaali- ja rauhankasvatusta sekä täydentää asiantuntemuksellaan yhteiskunnallista keskustelua.

Järjestöjen tukeminen on valtiolle edullinen tapa edistää yhteisiä tavoitteita. Mittavasta työsarasta huolimatta rauhantyö perustuu pääosin vapaaehtoistyöhön. Valtion avustuksella varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja pitkäjänteisyys.

Monimutkaisten kansainvälisten konfliktien aikana rauhantyöstä leikkaaminen on erityisen lyhytnäköistä. Globaali- ja rauhankasvatuksen merkitys kouluissa korostuu entisestään uusien opetussuunnitelmien myötä. Leikatut määrärahat heikentävät merkittävästi rauhanjärjestöjen mahdollisuutta tukea kouluja tässä kasvatustyössä ja toteuttaa pitkäjänteistä työtään rauhan ja vakauden edistämiseksi Suomessa ja maailmalla.

Momentille 29.80.50 +412 000

VESI- JA KALATALOUSHANKKEIDEN TUKEMINEN

Vesi- ja kalataloushankkeiden tukemisen määrärahaa käytetään kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseen toteuttamalla kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistäviä hankkeita.

”Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen” -momentille on sisällytetty hallitusohjelman mukainen miljoonan euron säästö, mutta momentin loppusummassa ei kuluvan vuoden määrärahaan verrattuna ole nähtävissä muutosta, koska kyseiselle momentille on ensi vuodelle sisällytetty ”Biotalous ja puhtaat ratkaisut –kärkihankkeen” saman suuruinen miljoonan euron panostus. Näin toteutettuna vesi- ja kalataloushankkeiden perusrahoitus on nimetty uudelleen kärkihankerahoitukseksi, eikä kalojen luontaista elinkiertoa tukevien hankkeiden rahoitus lisäänty lainkaan. Lisärahoitukselle on suuri tarve, jotta heikentyneitä vaelluskalakantoja saataisiin vahvistettua. Näin voidaan parantaa myös mm. luontomatkailun edellytyksiä.

Valtioneuvosto on hyväksynyt kansallisen kalatiestrategian maaliskuussa 2012 uhanalaisten vaelluskalojen suojelemiseksi. Kalatiestrategian tärkeimpänä tavoitteena on uhanalaisten ja vaarantuneiden vaelluskalakantojemme elinvoimaisuuden vahvistaminen. Tämä mahdollistuu vaellusyhteyden palauttamisella ja muilla luontaista lisääntymiskiertoa tukevilla toimenpiteillä, joihin kyseistä määrärahaa on käytetty. Kalakantojen elinvoimaisuutta parantavaan määrärahaan tarvitaan miljoonan euron korotus, jotta uhanalaisten ja vaarantuneiden vaelluskalakantojemme elinvoimaisuus vahvistuu.

Momentille 30.40.31 +1 000 000

METSÄLUONNON HOIDON EDISTÄMINEN

METSO-toimenpideohjelma yhdistää metsien hoidon ja suojelun. Sen tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Monimuotoisuus METSO-ohjelmassa turvataan luonnonhoidolla, jota käytetään elinympäristöjen luonnonarvojen parantamiseen.

Ohjelmaa toteutetaan ekologisesti tehokkailla, vapaaehtoisilla ja kustannusvaikuttavilla keinoilla ja siitä on saatu hyviä tuloksia. Ohjelman ansiosta ympäri maata pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta tultaisiin perustamaan tuhansia uusia luonnonsuojelualueita ja ympäristötukikohteita.

Vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on myös parantanut luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja lisännyt metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Suojelun avulla turvataan myös puuston rakennepiirteiltä edustavia ja lajistoltaan monimuotoisia metsäluonnon elinympäristöjä. METSO-ohjelman leikkaukset olisivat haitallisia niin ympäristölle kuin maanomistajillekin.

Yksi hallituksen kärkihankkeista on biotalouden edistäminen. Kuitenkin samaan aikaan luonnonsuojelun määrärahoja karsitaan ja niiden leikkaukset osuisivat erityisen tuntuvasti METSO-ohjelmaan. Mikäli määrärahoja leikattaisiin, METSO-ohjelman tärkeät tavoitteet, yhteensä 96 000 hehtaarin pysyvä ja 82 000 hehtaarin määräaikainen suojelu vuoteen 2025 mennessä, jäävät toteutumatta.

Momentille 30.40.45 +3 000 000

LISÄRAIDEKAPASITEETIN SUUNNITTELU VÄLILLÄ HELSINKI-TAMPERE

Raideliikenteen edistäminen on liikennesektorin keskeisimpiä toimenpiteitä, jolla voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Kaupunkien välille tulee rakentaa nopeita ja häiriöttömiä yhteyksiä. Suurilla kaupunkiseuduilla tulee satsata lähiraideliikenteen kehittämiseen. Lisäraiteiden rakentaminen Helsinki-Tampere välillä tukee näitä tavoitteita.

Päärata Tampereen ja Helsingin välillä on erittäin keskeinen osa Suomen rataverkkoa. Rataosa yhdistää pohjoisen, keskisen ja läntisen Suomen pääkaupunkiseutuun.

Raideyhteyden vaikutusalueella asuu kolmasosa suomalaisista sekä sijaitsee 40 % valtakunnan työpaikoista. Raideyhteys Helsingin ja Tampereen välillä kuuluu myös Euroopan laajuiseen TEN-T – ydinverkkoon. Valtakunnallisesti erittäin merkittävän kasvukäytävän kapasiteetin riittävydestä sekä yhteysvälin häiriöttömyydestä tulee pitää huolta.

Junien määrän ennustetaan kasvavan merkittävästi kyseisellä yhteysvälillä. Henkilöliikenteessä Helsinki–Tampere on jo nyt Suomen vilkkaimmin liikennöity kaukoliikenteen rataosa: sillä kulkee 4,2– 6,3 miljoonaa matkustajaa vuodessa. Kasvun on arvioitu välillä 2010-2030 olevan jopa 40 %. Myös tavaraliikenteessä Tampere-Toijala yksi Suomen ruuhkaisimmista rataosista kuljetusmäärien ollessa 2,4–3,7 milj. tonnia vuodessa. Kasvun on arvioitu välillä 2013–2025 olevan noin 16 %. Raideyhteyden kapasiteetti uhkaa junaliikenteen kasvaessa loppua.

Jo käynnistyneen Pasila–Riihimäki parantamishankkeen ensimmäisen vaiheessa uudistetaan muun muassa raidejärjestelyjä, vaihteistoja, laitureita ja liityntäpysäköintiä. Toisessa vaiheessa rakennetaan lisäraiteet Keravan ja Jokelan välille, jolloin siihen muodostuu yhtenäisen noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen osuus. Vihreät esittävät vaihtoehtobudjetissaan Pasila–Riihimäki parantamishankkeen toisen vaiheen pikaista käynnistämistä.

Pasila-Riihimäki –hankkeen toteuttamisen jälkeenkin rataosuus on suurimmalta osin kaksiraiteinen.

Kapasiteetin riittävyyden sekä muun muassa Tampereen eteläpuolisen lähijunaliikenteen kehittämisen kannalta seuraava tärkeä askel on lisäraidekapasiteetin suunnittelu välillä Tampere-Riihimäki. Suunnittelussa olevan Helsinki-Turku yhteyden tapaan tavoitteeksi tulee ottaa se, että junalla voi matkustaa Helsingistä Tampereelle yhdessä tunnissa.

Momentille 31.10.77 +10000000

PASILA-RIIHMÄKI RATAOSAN PARANTAMISHANKKEEN TOISEN VAIHEEN KÄYNNISTÄMISEEN

Pääradan liikenteen Helsingin ja Tampereen välillä on ennustettu kasvavan tulevaisuudessa.

Kyseessä oleva yhteysväli on yksi Suomen merkittävimmistä kasvukäytävistä ja sen vaikutusalueella asuu kolmasosa suomalaisista sekä sijaitsee 40 % valtakunnan työpaikoista. Raideyhteys Helsingin ja Tampereen välillä kuuluu myös Euroopan laajuiseen TEN-T – ydinverkkoon. Valtakunnallisesti erittäin merkittävän kasvukäytävän kapasiteetin riittävydestä sekä yhteysvälin häiriöttömyydestä tulee pitää huolta.

Pasila – Riihimäki rataosuus on nykyisellään Keravalle saakka neliraiteinen ja siitä eteenpäin pääosin kaksiraiteinen. Neliraiteisen osuuden kaksi itäisintä raidetta muodostavat pääradasta melko erillään toimivan kaupunkiradan, joten Helsingin ja Riihimäen välisen liikenteen käytössä on tälläkin välillä kaksi raidetta.

Meneillään olevaan Pasila–Riihimäki rataosan liikenteellisen välityskyvyn parantamishankkeen ensimmäiseen vaiheeseen sisältyy muun muassa liikennepaikkojen parantamista sekä Kyrölän ja Purolan välinen lisäraide.

Pasila–Riihimäki parantamishankkeen toisessa vaiheessa rakennetaan varsinaiset lisäraideosuudet siten, että Keravan ja Jokelan välille muodostuu yhtenäinen noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen osuus. Toiseen vaiheeseen sisältyy kahden lisäraiteen rakentaminen väleille Kytömaa–Ainola ja Purola–Jokela sekä yhden lisäraiteen rakentaminen Kytömaan kohdalle pääradalta Lahden oikoradalle. Lisäksi Ainolassa ja Nuppulinnassa uusitaan laitureita ja asema-alueiden kulkuyhteyksiä. Pasila–Riihimäki rataosan parantamishankkeen toisen vaiheen kustannusarvio on noin 200 miljoonaa euroa. Hankkeen rakennustyöt on mahdollista toteuttaa noin kolmessa vuodessa.

Välityskyvyn lisääminen parantaa radan toimintavarmuutta ja mahdollistaa lähi- ja kaukoliikenteen junamäärän lisäämisen. Hankkeen myötä muodostuva noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen rataosuus välille Kerava–Jokela mahdollistaa liikennerakenteen, jossa on aikataulun mukainen ohitus kaukojunien ja lähijunien välillä. Ohitusta hyödyntämällä lähiliikenteen määrää Helsingin ja Riihimäen välillä voidaan nostaa neljään tunnittaiseen junapariin, kun nykyään lähiliikenteen perustarjonta on kaksi tunnittaista junaparia. Tavaraliikentelle pystytään tarjoamaan paremmin asiakkaita palvelevia aikatauluja ja lisäämään junamääriä tarvittaessa lyhyellä varoitusajalla. Liikennöinti voidaan järjestää myös mahdollisimman energiatehokkaasti liikenteen muuttuessa sujuvammaksi.

Pasila–Riihimäki rataosan välityskyvyn parantamishankkeen toinen vaihe tulee aloittaa mahdollisimman pikaisesti. Hankkeella on myös merkittäviä työllisyysvaikutuksia rakennusosalalle.

Momentille 31.10.77 +30000000

TAMPERE-JYVÄSKYLÄ –RATAOSUUDEN PARANNUSTYÖT

Rataosa Jyväskylä—Tampere on runsaan henkilöliikenteen ohella myös merkittävä tavaraliikenteen rata. Esimerkiksi Jämsänjokilaakson metsäteollisuuden Rauman satamaan suuntautuvat vientikuljetukset muodostavat yhden Suomen suurimmista tavaraliikennevirroista ja niiden on arveltu kasvavan. Rataosa tulee olemaan tärkein reitti myös Suomen kautta aikojen suurimman metsäteollisuuden investoinnin, Äänekosken biotuotetehtaan, vientikuljetuksille.

Muutosten myötä Tampere–Jyväskylärataosan tavaraliikenteen toimintavarmuus ja liikennöintiedellytykset heikkenevät merkittävästi. Keskimääräinen matka-aika pitenee jopa

viidenneksen ja ei-kaupalliset pysähdysviiveet lähes kaksinkertaistuvat sekä matka-aikojen hajonta kasvaa merkittävästi. Häiriötilanteiden hallinta vaikeutuu nykyisestään. Heijastusvaikutukset muulle rataverkolle voivat olla moninkertaiset.

Liikenneviraston ja Keski-Suomen liiton teettämässä esiselvityksessä rataosaa esitetään parannettavaksi siten, että lopputilanteessa koko matkalla on nopea kaksoisraide. Rataosalla kannattaa kuitenkin toteuttaa liikenteen toimintavarmuutta ja häiriötilanteiden hallintaa edistäviä edullisempia parannuksia kiireellisemmin.

Äänekosken biotuotetehtaan liikenneyhteydet –hankkeessa Tampereen ja Jyväskylän välillä parannetaan radan rakenteita, tunneliosuuksia ja turvalaitteita. Näiden toimien lisäksi tulee pikaisesti toteuttaa Jämsä–Jämsänkoski kaksoisraide sekä Muuramen lisäkohtausraide. Liikenneviraston arvion mukaan Jämsä–Jämsänkoski-kaksoisraiteen kustannukset olisivat noin 15 miljoonaa euroa ja Muuramen lisäkohtausraiteen kaksi miljoonaa euroa.

Noin neljän kilometrin pituinen Jämsä–Jämsänkoski-kaksoisraide helpottaisi liikennepaikkojen tuotantolaitosten välistä runsasta liikennettä merkittävästi, mikä heijastuu koko rataosalle parantaen muun liikenteen toimintavarmuutta. Muuramen lisäkohtausraide parantaa niin ikään aikataulusuunnittelun ja häiriötilanteiden hallinnan edellytyksiä.

Momentille 31.10.77 +17000000

JOUKKOLIIKENTEEN PALVELUJEN OSTO JA KEHITTÄMINEN

Viime vuonna hallitus leikkasi vuoteen 2015 nähden 15 miljoonan euroa joukkoliikenteen palvelujen ostosta ja kehittämisestä. Budjettiehdotuksessa 13,5 euroa miljoonaa leikkauksista kohdentui junaliikenteen osto- ja velvoiteliikenteeseen. Saman suuruiset leikkaukset vuoteen 2015 nähden toteutetaan myös vuoden 2017 budjetissa.

Ostoliikenteen määrärahoja leikkaus johti 217 ostoliikenteen junavuoron lakkauttamiseen viikossa. Ministeriö kuitenkin velvoitti VR:n harjoittamaan korvaavaa liikennettä samoilla yhteysväleillä. 88 tappiollista junavuoroa viikossa siirrettiin VR:n veloitteeseen, jolla vältettiin junaliikenteen lakkauttaminen joillakin rataosilla. Syksyllä 2016 liikenne- ja viestintäministeriö neuvottelee jälleen VR:n kanssa junaliikenteen järjestämisestä.

Käynnissä olevista neuvotteluista huolimatta on selvää, että junaliikenne ei tule palautumaan vuoden 2015 ostoliikenteen leikkauksia edeltäneelle tasolle. Muutokset pakottavat matkustajat turvautumaan yhä useammin yksityisautoiluun, sillä osalla nykyisistä yhteysväleistä bussiliikenne on käytännössä katsoen olematonta. Liikenteen hiilidioksidipäästöt ja muut haitat tulevat lisääntymään.

Junavuorojen lakkauttamisen seurauksena vaarantuu liikkumisen tasa-arvo. Monia lakkautettuja junayhteyksiä käyttivät paljon nuoret, opiskelijat ja eläkeläiset. Heille yksityisautoilu ei ole

vaihtoehto. Myöskään korvaavat bussivuorot eivät ole todellinen vaihtoehto kaikille junan käyttäjille muun muassa hitaamman nopeuden sekä heikompien työskentelymahdollisuuksien takia.

Toimivat junayhteydet ovat tärkeitä maakuntien elinvoimaisuudelle. Junayhteyksien lakkauttaminen vaikeuttaa yritystoiminnan mahdollisuuksia maakunnissa ja heikentää edellytyksiä houkutella investointeja. Myös maakuntien houkuttelevuus muuttajien silmissä kärsii. Erityisesti junavuorojen lakkauttaminen tulee heikentämään maakuntien keskuskaupunkien korkeakoulujen vetovoimaa. Maakuntien matkailuelinkeinolle junaliikenteen loppuminen on paha takaisu.

Vuoteen 2015 nähden reilun miljoonan säästö kohdistuu kehittämishankkeisiin, joilla pyritään kehittämään joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä. Säästötoimien seurauksena joukkoliikenteen digitalisaatiohankkeet uhkaavat viivästyä: muun muassa joukkoliikenteen ja laajemmin liikkumisen palveluiden kehittäminen yhteiskäyttöiseksi lykkääntyy.

Momentille 31.30.63+15000000

TUTKIMUS-, KEHITTÄMIS-, JA INNOVAATIOTOIMINNAN TUKEMINEN

Maailman talousfoorumi julkaisi vuonna 2015 raportin, jossa tarkastellaan maiden pitkän aikavälin rakenteellista kilpailukykyä. Suomi oli 140 valtion vertailussa paras Pohjoismaa, ja sijoittui kokonaisuudessa kahdeksanneksi. Yksi Suomen vahvuuksista oli innovoinnin runsaus, jossa Suomi sijoittui kaikista vertailumaista toiseksi.

Hallitus on päätöksissään keskittynyt lyhyen aikavälin hintakilpailukyvyyn parantamiseen. Tärkeimpiä tekijöitä kilpailukyvyssämme ovat kuitenkin asiat, joita olemme rakentaneet kymmeniä vuosia, kuten läpinäkyvä ja tehokas hallinto, tasokas terveydenhuolto, korkea koulutustaso ja pitkäjänteinen innovaatiotoiminta. Näiden rapauttamiseen Suomella ei ole varaa.

Tästä huolimatta hallitus esittää tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen 45,8 miljoonan euron leikkauksia vuodelle 2017.

Valtion innovaatiotukien tehtävä on tukea radikaaleja ja kunnianhimoisia hankkeita, joihin ei löydy riittävästi yksityistä rahoitusta. Näissä tilanteissa valtion tuella on merkittävä rooli innovaatioiden kehittämisessä, kaupallistamisessa ja kansainvälistymisessä. Esimerkiksi Tekesin rahoittamissa pk-yrityksissä, joiden hanke päättyi vuonna 2010-2011, liikevaihto kasvoi vuosina 2010-2013 14 prosenttiyksikköä enemmän kuin vastaavissa pk-yrityksissä keskimäärin. Kansainväliseen kasvuun tähtäävissä yrityksissä vastaava luku oli 24 prosenttiyksikköä. Tekesin rahoituksesta valtaosa kohdistuu hallitusohjelman korostamille sisältöalueille: digitalisaatioon, cleantechiin, biotalouteen sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Hallitus leikkaa suoraan uusien innovaatioiden syntymisestä omien kärkihankkeidensa aloilla.

Hallitusohjelman tilannekuvassa todetaan, että kilpailukykyemme on rapautunut keskeisiä kilpailijamaita heikommaksi, vienti ei vedä, osaaminen ei muutu innovaatioiksi ja innovaatiot eivät kaupallistu. Tässä tilanteessa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnasta ei pitäisi leikata, vaan päinvastoin panostaa siihen enemmän.

Yritystukijärjestelmää tulee uudistaa. Tukijärjestelmää tulisi katsoa siitä näkökulmasta, missä valtion tuoma lisäarvo on suurin, eikä yksityistä rahoitusta ole riittävästi saatavilla. Tukia pitäisi myös muuttaa vastikkeettomasta jakamisesta lainapainotteiseen suuntaan tai valtioneuvostoihin. Suorat leikkaukset ilman järjestelmän uudistamista eivät edistä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tuloksellisuutta.

Momentille 32.20.40 +45 800 000

JULKISET TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUT

Suomessa oli elokuun lopussa yhteensä 342 500 työtöntä työnhakijaa. Pitkäaikaistyöttömiä oli 127 900, mikä on 15 100 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 46 200. Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 126 100 eli 500 enemmän kuin edellisenä vuonna samaan aikaan. Lomautettuna elokuun lopussa oli 27 200 henkilöä ja työttömyysaste 7,2 prosenttia.

Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoihin elokuun aikana 51 300 eli 13 900 enemmän kuin edellisen vuonna. TE-toimistoissa oli elokuussa avoinna 82 500 työpaikkaa, mikä on 16 200 enemmän kuin vuosi sitten. Työllisiä oli elokuussa 27 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisyysaste oli 69,9 prosenttia.

Nopeat muutokset kansainvälistyvillä markkinoilla haastavat kannattavan liiketoiminnan ja perinteinen yrittämisen edellytyksiä. Tarvitsemme uutta innovatiivista yrittämistä ja starttirahaa alkavien yrittäjien tueksi. Tänäkin vuonna työllistämistuen ja starttirahan riittämättömyys koko vuodelle on huolestuttavaa. Tarvitsemme lisää panostusta mm. työvoima- ja yrityspalvelujen kehittämiseen, työvoimakoulutukseen, työllisyyspoliittisiin avustuksiin, työvoiman palkkaukseen sekä starttirahaan. Harjoittaaksemme aktiivista ja tuloksellista työvoimapolitiikkaa tarvitsemme osaamisen parantamista ja päivittämistä.

Hallituksen aikaisemmat 50 miljoonan ja nyt uudet 20 miljoonan euron työvoima- ja yrityspalvelujen määrärahojen leikkaukset eivät edesauta työttömyyden parantamista eikä työttömien ja työpaikkojen kohtaantoa.

Momentille 32.30.51 70 000 000

MAAHANMUUTTAJIEN KIELIKOULUTUS

Yksi tärkeimpiä kotoutumisen mittareita on riittävä kielitaito. Useille maahanmuuttajille suomen tai ruotsin opinnot ovat välttämättömyys esimerkiksi töiden löytämiselle ja aktiivisena kansalaisena toimimiselle. Kotouttamiseen sijoittaminen on paitsi inhimillisesti oikein myös hyvä investointi yhteiskunnalta.

Tavoitteena pitää olla laadukas ja toimiva kieliopetus, johon pääsee nopeasti ja joka tuottaa tuloksia. Se vaatii myös taloudellista resursointia. Yksi vaihtoehto olisi tarjota maahanmuuttajille koulutusseteleitä, joiden avulla maahanmuuttaja voi hankkia itselleen sopivassa vaiheessa kielikoulutusta. Mahdollisuutta kieliopintoihin ei tule rajoittaa maassaoloajan tai työmarkkina-aseman perusteella, jotta esimerkiksi myös kotona lapsia hoitavat vanhemmat pääsevät kieliopintojen piiriin.

Momentille 32.30.51 +20 000 000

AURINKOENERGIAN TUOTANNON VAUHDITTAMINEN ASUNTO-OSAKEYHTIÖISSÄ

Aurinkovoimaloilla tuotetaan puhdasta energiaa ja alalla on valtavat vientimarkkinat. Investointien myötä kasvava suomalainen asiantuntemus ja tuotekehitys luovat innovaatioita ja auttavat yrityksiä ponnistamaan vauhdilla kasvaville maailmanmarkkinoille.

Lähes viidennes Suomen sähkönkulutuksesta voitaisiin tuottaa kattojen aurinkopaneeleilla, arvioi työ- ja elinkeinoministeriö. Aurinkosähkön pientuotannon yleistymisen antaa hyvän pohjan innovaatioille, joilla edistetään kysyntäjoustoja ja älykästä sähköverkkoa.

Aurinkopaneeleita on asennettu tähän mennessä erityisesti omakotitalojen katoille, mutta myös muun rakennuskannan kattopinta-ala pitää saada kattavammin käyttöön. Asunto-osakeyhtiöitä pitäisi tukea ja kannustaa aurinkovoimaloiden hankkimiseksi.

Asunto-osakeyhtiöiden kannustamiseksi käynnistettävän kolmivuotisen projektin rahoitus olisi 15 000 000 euroa vuodessa. Kolmen tuetun vuoden jälkeen 10 000 rakennetulla aurinkovoimalalla voitaisiin tuottaa arviolta 0,24 terawattitunnin verran energiaa vuosittain. Lisäksi rakennusvaiheessa investointien työllisyysvaikutus olisi noin 1500 henkilötyövuotta.

Nykytilanteessa omakotitaloasukas voi saada investointiinsa kotitalousvähennystä ja yritykset ja kunnat taas energiatukea. Näiden lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö myöntää uusiutuvan energian hankkeille erillistä investointitukea, joka koskee kuitenkin vain yli viiden miljoonan euron hankkeita. Asunto-osakeyhtiöt jäävät tässä väliinputoajiksi.

Omakotiasukkaat voivat saada aurinkopaneelien asentamiseen kotitalousvähennystä, jonka arvo on noin 15 % investoinnin kokonaishinnasta. Lainsäädäntö ei mahdollista kotitalousvähennyksen

käyttämistä asunto-osakeyhtiöille. Vastaavan suuruinen 15 prosentin investointituki tulisi myöntää asunto-osakeyhtiöiden aurinkovoimalainvestointeihin.

Momentille 32.60.40 +15 000 000

ENERGIATUET BIOKAASUINVESTOINTIEN VAUHDITTAMISEKSI

Biokaasutusinvestoinnit eivät ole lisääntyneet toivotulla tavalla Suomessa. Hyödyntämätöntä potentiaalia on varsinkin maatalo- ja kyläkokoluokan tuotannossa, jossa on toteutettu korkeintaan muutamia kymmeniä biokaasulaitoksia. Ruotsi, Saksa ja Itävalta ovat jo panostaneet biokaasun pientuotantoon ja tulokset ovat olleet lupaavia. Varsinkin Saksassa biokaasulla on jo merkittävä rooli osana energian tuotantoa.

Hallitusohjelmassa on esitetty toimia biotalouden kehittämiseksi. Esitetyt toimet ovat kuitenkin riittämättömiä ja liian yksipuolisia. Hallitusohjelma nojaa biotalouden kehittämisessä vahvasti metsien hyödyntämiseen. Maatilojen merkittävä potentiaali biokaasun tuottajina on unohtunut.

Maatiloilla olisi merkittävä potentiaali tuottaa biokaasua, niin omaan käyttöön, liikenteen polttoaineiksi kuin tulevaisuudessa myös sähkönä verkkoon myytäväksi. Biokaasuhankkeilla olisi myös mahdollista auttaa kannattavuuden kanssa kamppailevia maatiloja uudistamaan ja laajentamaan elinkeinorakennettaan sekä luomaan työpaikkoja.

Investointituen myötä käynnistettävän kolmivuotisen projektin rahoitus olisi 25 000 000 euroa vuodessa. Kolmen tuetun vuoden jälkeen noin 300 rakennetulla reaktorilla voitaisiin tuottaa arviolta yhden terawattitunnin verran energiaa vuosittain ja luoda 600 pysyvää työpaikka. Lisäksi rakennusvaiheessa työllisyysvaikutus olisi noin 1500 henkilötyövuotta. Samalla vähennettäisiin merkittävästi myös fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja edistettäisiin ravinteiden kierrätystä.

Momentille 32.60.40 +25 000 000

PÄÄSTÖKAUPPAKOMPENSAATION PERUMINEN

Hallitus esittää talousarvioesityksessään (15.9.2016), että hiilivuodon riskille erityisen alttiit toimialat, käytännössä raskas teollisuus, voisivat saada tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkön hinnan kompensoimiseksi.

PäästökauppaKompensaatioissa hyvitetään haittaa, jonka olemassaoloa ei ole todistettu. Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksen (VATT) raportissa ”Ilmastopolitiikan vaikutukset Suomen kansantalouteen ja kilpailukykyyn” todetaan, että empiirisissä tutkimuksissa hiilivuotoa ei ole havaittu. Tutkimuskirjallisuus osoittaa, että ilmastotoimien vaikutukset yrityksiin ovat korkeintaan marginaalisia, usein olemattomia. Lisäksi sähkön hinta oli Eurostatin mukaan Suomessa teollisille toimijoille vuoden 2015 jälkimmäisellä puoliskolla Euroopan unionin toiseksi halvin. Aalto-yliopiston tutkimuksen mukaan uusiutuvien energiamuotojen tulo markkinoille on laskenut sähkön hintaa, ei nostanut sitä (Liski & Vehviläinen 2016).

Kompensaatio kohdistuu aloille, jotka saavat jo ennestään runsaasti tukea alennetun sähköverokannan (noin 400 miljoonaa) ja energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautusten (noin 220 miljoonaa) kautta. VATT katsoo, että nyt esitetty teollisuuden tukien lisääminen ei edistä kansantalouden kasvuedellytyksiä eikä yritystoiminnan tehokkuutta. Resurssien sitominen verrattain heikkojen kasvunäkymien toimialoihin päinvastoin alentaa kansantalouden kasvuedellytyksiä.

Tuki rahoitetaan päästöoikeuksien huutokauppatuloilla. Päästökauppadirektiivin ja Euroopan neuvoston linjauksen mukaan vähintään 50 % päästöhuutokaupan tuloista tulisi osoittaa ilmastotekoihin. Aiemmin tuloista rahoitettiin mm. kehitysmaiden ilmastotoimia. Nyt rahat ohjataan lisätueksi raskaalle teollisuudelle sen sijaan että ne käytettäisiin toimiin, jotka edistävät Pariisin sopimuksen velvoitteiden täyttämistä, kuten puhtaan energian tutkimus- ja kehitysmenoihin sekä kehitysmaiden ilmastotoimien rahoitukseen.

Momentille 32.60.46 - 43 000 000

MAAHANMUUTTAJIEN KUNTAKORVAUKSEN KASVATTAMINEN

Kunnat toteuttavat monia erilaisia toimia, joilla tuetaan ja edistetään maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Valtio korvaa kunnille maahanmuutosta aiheutuvia kustannuksia maksamalla kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta.

Tavoite on, että maahanmuuttajat oppivat selviämään arjessa itsenäisesti sekä huolehtimaan omasta toimeentulostaan. Mitä suurempi osa maahanmuuttajista työllistyy pysyvästi, ja mitä nopeammin työllistyminen tapahtuu, sitä suuremmiksi muodostuvat kansantaloudelliset hyödyt. Inhimillisistä hyödyistä puhumattakaan: kotoutumisen kannalta työllä on keskeinen merkitys.

Korvausta kunnille maksetaan 6845 euroa vuodessa alle 7-vuotiaasta ja 2300 euroa vuodessa 7 vuotta täyttäneestä henkilöstä. Laskennallisten korvausten taso määriteltiin vuonna 1993. Sen jälkeen laskennallisia korvauksia on korotettu vain kaksi kertaa, viimeksi vuonna 2011.

Maahanmuuttajista kunnille koituvat todelliset kustannukset ovat selkeästi korvausta suuremmat. Varsinkin maassa olon alkuvaiheessa maahanmuuttajien tukemiseen tarvitaan runsaasti aikaa ja henkilöresursseja. Kuntien kesken valmiudet maahanmuuton hoitoon vaihtelevat suuresti. On koko yhteiskunnan edun mukaista, että maahanmuuttajien kotoutumiseen panostetaan kunnolla ja heidät saadaan mukaan niin työelämään kuin muuhun yhteiskunnan toimintaan.

Momentille 32.70.30. +10 000 000

PERUSTULOKOKEILUN LAAJENNUS

Perustulon kokeileminen on välttämätöntä. Perustulokokeilu tarjoaa mahdollisuuden nähdä perustulon vaikutukset ihmisten elämään, työllisyyteen, köyhyysen ja elinkeinoelämään.

Hallituksen esitys perustulokokeilusta on kuitenkin niin rajallinen, ettei sen tuloksena synny perustulon jatkoselvityksen kannalta käyttökelpoista tai yleistettävää tietoa. Hallituksen perustulokokeilun tavoitteet rajautuvat työmarkkinatuen saajien työssäkäynnin lisäämiseen. Perustulossa kyse paljon laajemmasta muutoksesta.

Jotta nähdään, miten kokeilu vaikuttaa erilaisiin ihmisryhmiin ja millaisia käyttäytymisvaikutuksia sillä on eri elämäntilanteissa, kokeiluun otantaa on laajennettava. Kokeilun rajaaminen vain tiettyyn kapeasti rajattuun ihmisryhmään vääristää ja rajaa kokeilun tuloksia.

Perustulo ansaitseen kunnan kokeilun, jossa noudatetaan tieteellisesti päteviä kriteerejä ja hyvän tiedontuotannon periaatteita. Kokeilun riittävän laajuuden turvaamiseksi sille on turvattava riittävät resurssit. Kokeilun tavoitteena tulee olla yleistettävä tieto ja tulokset, joiden pohjalta voidaan tehdä poliittisia päätöksiä perustulon jatkosta.

Esitämme perustulokokeilun laajentamista niin, että kokeilun otantaa laajennettaisiin määrällisesti ja laadullisesti, kattamaan useampia ihmisryhmiä. Kokeilun laajentamista tukee myös esitys kokeilun keston laajentamisesta kaksivuotisesta kolmivuotiseksi.

Momentille 33.03.31 + 10 000 000

TYÖMARKKINATUKI OLESKELULUVAN SAANEILLE

Hallitus esittää talousarvioon liittyen kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamista siten, että työttömien oleskeluluvan saaneiden maahanmuuttajien perusturva lasketaan 10% suomalaisten työttömien peruspäivärahaa alemmaksi. Tätä alennettua etuutta kutsutaan kotoutumistueksi.

Esitys asettaa oleskeluluvan saaneet ulkomaalaiset lain edessä eriarvoiseen asemaan suomalaisiin nähden, vaikka perustuslain mukaan ihmiset Suomessa ovat alkuperästään riippumatta yhdenvertaisia lain edessä. Säästötavoitteet eivät ole peruste perustuslain vastaiselle, edes väliaikaiselle, lainsäädännölle.

Maahan muuttaneille maksettavaa pienempää tukea perustellaan sillä, että maahanmuuttajien työllistymisvalmiudet ovat usein heikommät kuin muilla työnhakijoilla. Kuitenkin työllistymisen vaikeudet johtuvat myös maahanmuuttajista riippumattomista syistä. Työllistymisen esteenä ovat usein rakenteelliset seikat, kuten työnantajien asenteet ja työllistymistä edistävien sosiaalisten verkostojen puute.

Lakimuutoksella tavoitellut säästöt perustellaan sillä, että oleskelulupapäätösten määrän nousu lisää myös perheenyhdistämistä. Oletuksen toteutuminen on epätodennäköistä, koska Suomi on kiristänyt

perheenyhdistämisen lainsäädäntöä ja käytäntöjä niin, että perheenyhdistämisestä on tullut pakolaisille käytännössä mahdotonta. Kela ennakoi myös, ettei todellisia säästöjä tulisi syntymään, sillä toimeentulotukimenot nousisivat samassa suhteessa työmarkkinatuen menojen laskiessa.

Momentille 33.20.52 +3 400 000

YKSITYISLÄÄKÄREIDEN KELA-KORVAUSTEN LEIKKAUS

Tällä hetkellä Kela korvaa osan yksityislääkärin ja yksityishammaslääkärin palkkioista, hoidosta ja tutkimuksista. Mikäli ei halua jonottaa julkiseen terveydenhuoltoon, voi maksaa yksityislääkärin käynnistä korkeamman summan ja Kela maksaa tästä osan asiakkaalle takaisin.

Yksityislääkärien Kela-korvaukset luovat terveydellistä epätasa-arvoa ja jakavat ihmisiä varakkaiden yksityisiin ja heikompiensaisten julkiseen terveydenhuoltoon. Samalla ne lisäävät kansalaisten terveyseroja ja heikentävät julkisen terveydenhuollon toimivuutta. Lisäksi yksityisen terveydenhuollon piirissä tehtävät ylimääräiset tutkimukset ja apuvälineiden maksattaminen asiakkailta nostavat vakuutusmaksuja kaikkien osalta.

Ymmärrämme, että yksityislääkärien Kela-korvauksiin ehdotetun määrärahan vähentäminen lisää painetta julkiseen terveydenhuoltoon. Uskomme kuitenkin, että ne kansalaiset, joilla on varaa käyttää yksityislääkäreiden palveluita, tekevät sen Kela-korvauksen leikkaamisesta huolimatta. Yksityislääkärien Kela-korvaus on suora tulonsiirto yksityisille terveysasemille eikä se ohjaa merkittävästi ihmisten käyttäytymistä. Varakkaiden ohituskaista terveydenhuoltoon ei ole hyvä asia.

Momentille 33.30.60 + 30 000 000

LÄÄKEKORVAUKSET JA POTILAIEN MATKAKORVAUKSET

Hallitusohjelman mukaan lääkekorvauksiin kohdistetaan 150 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Säästöistä osa toteutettiin jo vuonna 2016, ja vuonna 2017 tehtävä säästö valtion menoista on 60 miljoonaa euroa.

Vuoden 2017 säästöt on hallituksen esityksen luonnoksen mukaan tarkoitus toteuttaa lisäämällä lääkeyritysten välistä hintakilpailua, vähentämällä lääkejätettä, edistämällä rationaalista lääkehoitoa sekä tarkistamalla erityiskorvausjärjestelmää. Nämä tavoitteet ovat kannatettavia. Muutosten vaikutukset kohdistuvat pääosin lääkealan toimijoihin sen sijaan, että potilaiden osuutta maksuista edelleen korotettaisiin.

Vuonna 2016 toteutetut säästöt kuitenkin sattuvat kipeimmin sairaisiin pienituloisiin. Lääkekorvauksista leikattiin 22,5 miljoonaa euroa ja potilaiden matkakorvauksista 11 miljoonaa euroa. Käyttöön otettiin lääkkeiden 50 euron alkuomavastuu ja ylemmän erityiskorvausluokan omavastuuta sekä lääkekaton ylittämisen jälkeistä omavastuuta korotettiin. Potilaan matkakustannusten omavastuuta nostettiin 16 eurosta 25 euroon.

Kelan mukaan lääkeomavastuu nousi useammin pieni- kuin suurituloisilla, ja kaikkein pienituloisimpien joukossa oli eniten niitä, joiden maksuosuus nousi jopa 100-200 euroa vuodessa. Matkakorvausten leikkaukset kohdistuvat erityisesti iäkkäille, harvaan asuttujen alueiden asukkaille.

Potilaiden maksutaakan kasvattamisen sijaan tulisi hakea säästöjä apteekkijärjestelmän kokonaisuudistuksesta. Suomessa lääkkeiden tukkuhinnat ovat Euroopan alhaisimpia, mutta kuluttajahinnat korkeimpien joukossa. Toisin sanoen nykyjärjestelmässä kuluttaja maksaa lääkkeistään liikaa ja samalla apteekkarit hyötyvät kohtuuttomasti. Nykyisessä järjestelmässä viranomaisen päättää, kuinka monta apteekkia alueella saa olla, millä hinnalla lääkkeitä myydään ja keitä ovat alueella toimivat apteekkarit. Kaikki tiukat kriteerit täyttävät hakijat eivät saa perustaa apteekkia, eivätkä apteekit kilpaile keskenään hinnoilla.

Tämä nostaa väistämättä kustannuksia ja heikentää saatavuutta. Kilpailun rajoitukset estävät koko lääkejakelelun tehostamista ja merkittävien kustannussäästöjen saamista. Jyväskylän yliopiston taloustieteen professori Ari Hyytinen on arvioinut, että apteekit nauttivat tiukan sääntelyn ansiosta 90-100 miljoonan euron vuosittaisista ylisuurista voitoista. Apteekkijärjestelmän uudistaminen voisi tuoda valtiolle vähintään samaa luokkaa olevat säästöt kuin mitä hallitus on leikannut potilaiden lääke- ja matkakorvauksista.

Apteekkien määräsääntelyn purkaminen ja siirtyminen kattohintoihin todennäköisesti laskisivat lääkkeiden hintoja Suomessa. Muutos tarkoittaisi, että apteekit kilpailisivat keskenään sekä hinnalla, laadulla että sijoittumisella. Apteekkijärjestelmän uudistus voisi tuoda kaivatut säästöt, ja korotukset potilaiden maksuosuuksiin voitaisiin perua.

Momentille 33.30.60 + 33 500 000

TURVAKOTITOIMINNAN MENOT

Suomi on ratifioinut Istanbulin sopimuksen, joka velvoittaa puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan nykyistä tehokkaammin. Suomessa naisista joka kolmas on kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa parisuhteessa. Kotiväkivalta uhkaa naisten lisäksi lukuisia miehiä. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi naisiin kohdistuva väkivalta aiheuttaa Euroopan tasa-arvoinstituutin arvion mukaan Suomessa vuosittain yli 2 miljardin euron kustannukset.

Turvakodit tarjoavat suojaa ja kriisiapua ihmisille, jotka eivät voi olla kotonaan välittömän väkivallan tai sen uhan johdosta. Jokaisen turvaa hakevan pitäisi saada apua mahdollisimman nopeasti, sillä vain siten väkivallan kierre saadaan tehokkaasti katkaistua.

Suomen turvakotipaikkojen määrä ei vastaa Euroopan neuvoston suositusta eikä todellista tarvetta. Ensi- ja turvakotien liiton, Terveystien- ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Amnesty arvioiden mukaan turvakotien ovilta jouduttiin vuonna 2015 kääntymään 1200-2000 hädässä olevaa ihmistä. Todellinen ilman turvakotipaikkaa jääneiden määrä on vielä suurempi, sillä monessa tapauksessa paikkaa vaille jäävät myös yhteydenottajan lapset.

Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan turvakotitoiminnan määrärahojen tarve on vähintään kolme miljoonaa euroa suurempi, kuin hallitus nyt esittää. Erityisesti suurimmissa kaupungeissa

tarvittaisiin kipeästi lisää turvakotipaikkoja. Turvakotiverkoston tulisi olla myös maantieteellisesti kattavampi, sillä liian pitkät välimatkat voivat estää avun hakemisen.

Momentille 33.60.52 + 3 000 000

JÄRJESTÖTUET

Kuluvalla hallituskaudella ympäristöjärjestöjen määrärahoja on leikattu yhteensä 270 000 eurolla. Leikkaukset ovat merkittävä haitta järjestöjen toiminnalle ja niiden tekemälle ympäristövalistus- ja kasvatustyölle.

Järjestöt edistävät vuoropuhelua suomalaisessa yhteiskunnassa ja tarjoavat ihmisille mahdollisuuksia vaikuttaa. Järjestöjen rooli ympäristöneuvonnassa ja toiminnan ja päätösten seuraajina on korostunut entisestään, kun resursseja on leikattu ympäristöhallinnolta, ja toisaalta päätösten laillisuusvalvonta on jäämässä enenevässä määrin niistä jätettyjen valitusten varaan.

Määrärahasta aiemmin myönnettyjen hankeavustusten avulla on toteutettu laadukasta, valtakunnallisesti merkittävää ympäristökasvatustyötä, joka on tukenut mm. koulujen ja päiväkotien kestävä kehityksen työtä. Ympäristökasvatuksen hankeavustukset ovat olleet kustannustehokas tapa edistää ympäristövastuullisuutta.

Momentille 35.01.65 + 270 000

LUONNONSUOJELUALUEIDEN HANKINTA

Hallitus esittää valtion talousarvioesityksessä 2017 (15.9.2016) luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenojen leikkaamista 20 miljoonalla eurolla aiempaan kehystasoon verrattuna, 38 miljoonasta eurosta 18 miljoonaan euroon.

Leikkaus vie merkittävän osan toimintaedellytyksistä sekä maanomistajien että ympäristöjärjestöjen kannattamalta, vapaaehtoisuuteen perustuvalta Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmalta (METSO). Hallituksen mukaan METSO -ohjelman toimeenpano jatkuu. On kuitenkin epäselvää, miten tämä onnistuu alle puolella aiemmista määrärahoista. Lisäksi leikkaus estää yksityismaiden soidensuojelun täydennysohjelman toteuttamisen.

Hallituksen mittavat luonnonsuojelualueiden hankintamenoleikkaukset, samaan aikaan kun hallituksen kärkihankkeissa edistetään metsien hakkuiden lisäämistä, vaarantavat luonnon monimuotoisuudesta huolehtimisen. Suomi on sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien biodiversiteettisopimukseen ja luonnon monimuotoisuutta koskevaan Euroopan unionin strategiaan, jonka mukaan luonnon monimuotoisuuden katoaminen on pysäytettävä vuoteen 2020 mennessä. METSO- ja soidensuojeluohjelma ovat olleet keskeisiä tapoja näiden sitoumusten saavuttamiseksi.

Momentille 35.10.63 +20 000 000

ASUNTOTUOTANTO JA PUURAKENTAMINEN

Vuoden 2017 valtion talousarvioesityksessä hallitus esittää asuntoa kohti enintään 10 000 euron suuruista määräaikaista käynnistysavustusta sellaiseen vuokra-asuntorakentamiseen, joka kuuluu Helsingin seudun MAL-sopimuksen piiriin ja toteutetaan ns. pitkällä korkotuella (laki 688/2001) muille kuin erityisryhmille.

Helsingin seudulla kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista on suuri pula ja pitkä korkotuki on käytännössä ainoa väline, joka tuottaa aidosti kohtuuhintaisia asuntoja. Tällä korkotuella tehdyn asuntotuotannon ja toisaalta puurakentamisen vauhdittamiseksi koko määrärahaa tulisi korottaa ja nostaa tuen määrää 15 000 euroon asuntoa kohti, kun kysymys on puurakentamisesta

Metsäisessä Suomessa puurakentaminen on luonnollinen vaihtoehto, ja sen vauhdittaminen tuo mukanaan uusia vienti- ja työllisyysmahdollisuuksia. Työ- ja elinkeinoministeriö on puurakentamishjelmassa linjannut tavoitteeksi nostaa puurakentamisen osuus kerrostalojen uudistuotannossa 1 %:sta 10 %:iin. Korotetulla tuella voidaan vauhdittaa puurakentamisen ympärille tarvittavan metsäteollisuuden ja puurakentamisen osaajien verkoston syntymistä. Tuki ei kuitenkaan määräaikaaisuutensa vuoksi vääristäisi markkinoita merkittävästi.

Puurakentaminen on myös tärkeä osa kestäväää biotaloutta, jossa puuraaka-aineelle tulee hakea mahdollisimman pitkäikäisiä käyttökohteita, jotta se on ilmaston kannalta kestäväää. Puurakentaminen mahdollistaa myös rakentamisen mahdollisimman pienen hiilijalanjäljen.

INDEKSISÄÄSTÖJEN PERUUTTAMINEN

Hallituksen esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkistuksista. Tämän lain mukaisesti kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin pysyvästä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2016 tasolle ja tämän lisäksi kansaneläkeindeksiä alennettaisiin 0,85 prosentilla tässä talousarviossa.

Muutos koskisi laajasti suomalaisia pienituloisia. Indeksien jäädytys koskee kansaneläkkeitä, takuueläkettä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella tai jotka ovat muuten sidottuja kansaneläkkeen määrään. Tällaisia muita etuuksia ovat muun muassa vammaisetuudet, rintamalisät, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki sekä lapsikorotus. Muutos koskee myös kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksien määräytymisperusteita sekä rahamääriä, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaa.

Ehdotettu indeksitarkistuksia koskeva muutos on tarkoitettu pysyväksi eikä sitä kompensoitaisi muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Kyseessä on siis pysyvä heikennys pienituloisten arkeen.

Vihreiden mielestä hallituksen indeksileikkauksille ei ole kestäviä perusteita eikä niitä pidä hyväksyä. Emme pidä kestäväänä emmekä kohtuullisena sitä, että indeksisäästöillä kuritetaan erityisesti lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä, opiskelijoita, vammaisia, asevelvollisuuden

suorittajia sekä sairaita suomalaisia samaan aikaan kun hallituksen ajama kilpailukyky sopimus suosii suurituloisia ja ympäristöä saastuttavalle toiminnalle esitetään uusia verotukia. Toimet heikentävät pienituloisten ostovoimaa, mikä heikentää kotimaista kysyntää ja kotimaisten yritysten kasvunäkymiä.

Momentille 28.90.30 + 11 000 000 (valtionosuus kunnille peruspalveluihin)

Momentille 33.10.51 + 17 205 000 (lapsilisät)

Momentille 33.10.54 + 13 870 000 (asumistuki)

Momentille 33.20.50 + 13 235 000 (valtionosuus ansiopäivärahasta)

Momentille 33.20.51 + 2 941 000 (valtionosuus peruspäivärahasta)

Momentille 33.20.52 + 17 352 000 (valtionosuus työmarkkinatuesta)

Momentille 33.20.55 + 1 029 000 (valtionosuus aikuiskoulutustuesta)

Momentille 33.20.56 + 200 000 (valtionosuus vuorottelukorvauksesta)

Momentille 33.30.60 + 1 764 000 (valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista, vähimmäispäivärahat)

Momentille 33.40.60 + 37 500 000 (määrärahan lisäämisestä kansaneläkelakiin ja eräisiin muihin lakeihin liittyvien indeksileikkausten perumiseen)

Momentille 33.40.60 + 6 617 000 (määrärahan lisäämisestä enimmäisasumismenojen jäädytyksen poistamiseen)

Momentille 33.40.60 + 13 235 000 (määrärahan lisäämisestä enimmäisasumismenojen 3,3 prosentin alennuksen poistamiseen)

Momentille 33.50.50 + 294 000 (rintamalisät)